

Jalostuksen tavoiteohjelma

2025 - 2029

Afgaaninvinttikoiraa

Uusi jalostuksen tavoiteohjelma 2025 - 2029
Hyväksytty rotujärjestön yleiskokouksessa xxx
SKL:n jalostustieteellinen toimikunta hyväksynyt xxx

Sisällys

1. YHTEENVETO	3
2. RODUN TAUSTA.....	4
3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA	6
4. RODUN NYKYTILANNE	7
4.1. <i>Populaation rakenne ja jalostuspohja</i>	<i>7</i>
4.1.1 Populaation rakenne ja sukusiitos.....	7
4.1.2 Jalostuspohja	9
4.1.3 Rodun populaatiot muissa maissa	13
4.1.4 Yhteenveto populaation rakenteesta ja jalostuspohjasta	13
4.2 <i>Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet</i>	<i>13</i>
4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun käyttötarkoituksesta	13
4.2.2 Jakautuminen näyttely- / käyttö- / tms. -linjoihin	14
4.2.3 PEVISA-ohjelmaan sisällytetty luonteen ja käyttäytymisen ja/tai käyttöominaisuuksien testaus ja/tai kuvaus	14
4.2.4 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa.....	14
4.2.5 Käyttö- ja koeominaisuudet.....	18
4.2.6 Käyttäytyminen kotona sekä lisääntymiskäyttäytyminen.....	20
4.2.7 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohtista sekä niiden korjaamisesta ...	21
4.3. <i>Terveys ja lisääntyminen</i>	<i>21</i>
4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet	21
4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet ja viat.....	21
4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt	27
4.3.4 Lisääntyminen	28
4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet	29
4.4. <i>Ulkomuoto</i>	<i>29</i>
4.4.1 Rotumääritelmä.....	30
4.4.2 Näyttelyt ja jalostustarkastukset.....	33
4.4.3 Ulkomuoto ja rodun käyttötarkoitus	34
4.4.4 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ulkomuoto- ja rakenneongelmista	34
5. YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA.....	35
5.1 <i>Käytetyimpien jalostuskoirien taso.....</i>	<i>35</i>
5.2 <i>Aiemman jalostuksen tavoiteohjelman toteutuminen.....</i>	<i>36</i>
6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS.....	39
6.1 <i>Jalostuksen tavoitteet</i>	<i>39</i>
6.2 <i>Suosituksat jalostuskoirille ja yhdistelmille</i>	<i>39</i>
6.3 <i>Rotujärjestön toimenpiteet</i>	<i>41</i>
6.4 <i>Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin</i>	<i>42</i>
6.5 <i>Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta</i>	<i>43</i>
7. LÄHTEET	44
8. LIITTEET.....	44

1. YHTEENVETO

Kuvaus rodusta ja sen käyttötarkoituksesta

Afgaaninvinttikoiria on alun perin Keski-Aasiassa käytetty metsästyskoira, joka on esiintynyt nykyisen kaltaisena hyvin pitkään, todennäköisesti yli tuhannen vuoden ajan. Länsimaissa afgaani on seurakoira sekä suosittu näyttely- ja juoksukilpailukoira. Suomessa afgaanikanta on noin 600 yksilöä, ja rotujärjestön (Suomen Afgaanit – Finlands Afghaner ry., SA-FA) jäsenenä on noin 270 henkilöä.

Rodun tilanne ja jalostustavoitteet

Populaation rakenne ja jalostuspohja

SA-FA on tuottanut säännöllisesti tilastotietoa suomalaisten afgaanien jalostuskäytöstä. Varsinaista matadorijalostusta (yksittäisten urosten huomattavaa liikakäyttöä) rodussa ei ole esiintynyt, mutta jalostusvalinnat ovat kohdistuneet huomattavassa määrin tiettyjen urosten jälkeläisiin, jolloin ne ovat yliedustettuja isoisinä. Ongelmien ennalta ehkäisemiseksi sukusiitosasteen kasvua pyritään hidastamaan noudattamalla Kennelliiton jalostusstrategiassa esitettyjä lähisukulaisten käyttöä koskevia suosituksia. Yhdistelmien sukusiitosasteet on julkaistu rotujärjestön jäsenlehdessä vuodesta 2005 lähtien (kuusi polvea, vuodesta 2023 lähtien 10 polvea).

Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet

Afgaani on luonteeltaan itsenäinen ja oman arvonsa tunteva, mutta samalla sosiaalinen. Aikuinen afgaani voi olla pidättyväinen vieraita kohtaan, mutta se ei saa olla arka eikä aggressiivinen ihmisiä eikä muita koiria kohtaan. Vuonna 2022 toteutetussa terveystutkimuksessa suurin osa vastaajista (90 %) oli tyytyväisiä koiransa luonteeseen. Aggressiota esiintyi joskus tai joitain ihmisiä kohtaan 9,7 %:lla afgaaneista. Koira-aggressiivisia afgaaneista oli 30 % (ainakin joskus tai joillekin koirille). Vähintään joskus tai joissain tilanteissa araksi mainittiin 25 % koirista. Eroahdistuksesta kärsiviksi oli merkitty 10 % afgaaneista. Ilmeisesti afgaanin omistajat kokevat nuo tilanteet rodun luonteenpiirteisiin kuuluvina, eivätkä siten koe niitä suurena ongelmana.

Virallisissa luonnetesteissä afgaaneja on käynyt lisääntyvässä määrin, ja rotujärjestö on järjestänyt yhteensä viisi luonnetestiä. Vuoden 2022 loppuun mennessä on luonnetestattu yhteensä 119 afgaania.

Terveys ja lisääntyminen

Afgaaneilla ei ole raportoitu rodussa laajasti esiintyviä vakavia sairauksia. Keskimääräinen elinikä on noin 10 vuotta ja veteraani-ikäisiksi ehtineiden elinajanodote on lähes 12 vuotta. Afgaaneilla esiintyy monia koirilla yleensäkin todettuja sairauksia, niiden joukossa myös sellaisia sairauksia ja vikoja, joita pidetään ainakin osittain perinnöllisinä (mm. allergiat, immuunivälitteiset sairaudet ja sydänsairaudet). Erityisesti immuunivälitteisiin sairauksiin tulee kiinnittää huomiota, sillä ne ovat vakavia ja jalostuksen kannalta haitallisia sairauksia. Kasvattajien tietoisuutta sairauksista on lisätty jäsenlehdessä julkaistavalla kirjoitussarjalla.

SA-FA on toteuttanut afgaanien omistajille suunnattuja terveystutkimuksia viiden vuoden välein, viimeisimmän v. 2022, ja jatkaa tulevilla jalostuskaudella terveystutkimusten toteuttamista. Tulokset on julkaistu yhdistyksen lehdessä.

Ulkomuoto ja käyttöominaisuudet

Ulkomuodon jalostuksessa rotumääritelmän päähuomio on terveessä, liioittelemattomassa rakenteessa sekä rodulle tyypillisissä liikkeissä ja yksityiskohdissa. Myös juoksukilpailut tukevat afgaanin rakenteen ja luonteen säilymistä toiminnallisena kokonaisuutena. Ongelmana on, että tuomarit palkitsevat näyttelyissä myös sellaisia afgaaneja, joilla on rotumääritelmän vastaisia rakennevirheitä (ns.

show-koiria). Pahimpia rakennevirheitä ovat mm. etuasentoiset etuosat, pystyt lavat ja suorat olkavarret sekä lantion ja takaraajojen mittasuhteiden muuttuminen. Ongelmiin kiinnitetään huomiota tuomarikoulutuksessa sekä jäseniin kohdistuvassa tiedotuksessa ja koulutuksessa.

Tärkeimmät suositukset jalostuskoirille

Jalostukseen tulee käyttää vain terveitä koiria, joilla on hyvä hermorakenne ja rodunomainen toimintakyky. Jalostuskoiran tulee olla ulkomuodoltaan rotumääritelmän mukainen. Jotta sukusiitosaste pysyy hallinnassa rodun tasolla, suositellaan noudattamaan Kennelliiton ohjetta: *”Jalostusrajoitus: lähisukulaisyhdistelmiä (isä/emä*jälkeläinen ss% 25, täyssisarukset ss% 25) ei tule tehdä. Tällaisista yhdistelmistä syntyviä pentuja voidaan rekisteröidä ainoastaan EJ-rekisteriin. Muita lähisukulaisyhdistelmiä (isoisä/isoemä*jälkeläinen ss% 12,5, puolisisarukset ss% 12,5 sekä tati/eno*jälkeläinen ss% 12,5) ei suositella.”* Nartun tulisi synnyttäessään olla yli 2-vuotias ja lähempänä kolmea kuin kahta vuotta, jotta se on henkisesti ja fyysisesti riittävän kypsä ja sen terveydestä on ehditty saada tietoa. Kun kyseessä on siitosuro, jonka taustoja kasvattaja ei tarkasti tunne (esim. tuontiurossa), tulisi välttää sen käyttöä hyvin nuorena. Tällöin uroksen tulisi pentujen syntyessä mieluiten olla täyttänyt 2 vuotta, jotta sen terveydestä ja muista ominaisuuksista on ehditty saada tietoa.

2. RODUN TAUSTA

Alkuperä ja käyttötarkoitus

Afgaaninvinttikoiria kuuluu itämaisiin vinttikoiiriin, ns. keskiaasialaisten vinttikoirien ryhmään. Rotu on kotoisin Keski-Aasiasta, erityisesti Afganistanista ja sen lähialueilta (Pakistan, Intia ja Iran). Rotu on hyvin vanha: sen oletetaan esiintyneen nykyisen kaltaisena todennäköisesti yli tuhannen vuoden ajan. Rodun muinaisuutta todistaa yhdysvaltalainen geenitutkimus, jossa tutkittiin koirarotujen välistä sukulaisuutta. Siinä ilmeni, että lähinnä sutta oli neljä koirarotujen ”sukuhaaraa”, joiden katsottiin edustavan kaikkein vanhimpia alkuperäisiä koiratyyppejä. Keskiaasialaiset vinttikoirarodut, joita edustivat afgaani ja saluki, todettiin neljänneksi vanhimmaksi yhteisestä sukupuusta eronneeksi ”sukuhaaraksi”. Niitä vanhempia olivat vain aasialaisten pystykorvarodut, basenji ja arktiset pystykorvat.

Afganistanissa vinttikoiria (paikallinen nimitys Tazi) käytetään metsästyskoirina ja jossakin määrin myös vahti- ja paimenkoirina. Afgaaninvinttikoiraa käytetään pienten ja keskikokoisten riistaeläinten metsästykseen, ja niiden tehtävänä on juosta saalis kiinni ja tappaa se. Koirat voidaan myös opettaa pidättelemään saalista, kunnes omistaja ehtii paikalle ja lopettaa saaliin seudun perinteiden mukaisesti. Metsästyksessä on käytetty paikoittain apuna myös haukkoja. Karu ja vaikeakulkuinen maasto asettaa erityisiä vaatimuksia koiran nopeudelle, ketteryydelle ja kestävyydelle. Koira on metsästäessään täysin itsenäinen ja vain oman taitonsa varassa – piirre, joka näkyy sen luonteessa vielä nykyäänkin.

Rodun kehitys nykyiseen muotoonsa

Maasto- ja ilmasto-olosuhteiden vaikutuksesta metsästävät vinttikoirat kehittyivät hieman erityyppisiksi Keski-Aasian eri alueilla. Tyyppien erikoistumiseen vaikutti myös käyttötarkoitus, lähinnä metsästettävän riistan laatu. Tyyppien erot eivät kuitenkaan olleet selkeärajaisia eikä ole tietoja siitä, että niitä olisi jalostuksessa pidetty tarkoituksellisesti erillään.

Koko länsimainen afgaaninvinttikoirakanta polveutuu pääosin vain 24 koirasta, jotka tuotiin Eurooppaan ja Yhdysvaltoihin Afganistanista ja sen lähialueilta (Intia ja Baluchistan, nykyinen Pakistan). Kasvatustyö alkoi englantilaisten upseerien ja heidän perheidensä voimin 1910- ja 1920-luvulla Intiassa, joka silloin oli Englannin siirtomaa, ja ensimmäisen polven kasvatit merkittiin Intian kennelklubin rotukirjaan. Merkittävimmät kasvattajat olivat majuri G Bell-Murray (ilman kennelnimeä) sekä majuri ja rouva Amps (Ghazni-kennel), jotka molemmat siirtyivät 1920-luvulla Englantiin ja toivat kumpikin mukanaan kymmenkunta koiraa kenneleistään (sekä kantakoiria että niiden Intiassa rekisteröityjä jälkeläisiä eri

yhdistelmistä). Bell-Murrayn koirat edustivat pääasiassa tasankotyyppiä, jota alettiin kutsua myös Bell-Murray-tyypiksi. Ampsien koirat taas olivat etupäässä vuoristotyyppisiä, ja tätä tyyppiä alettiin nimittää Ghazni-tyypiksi. 1930-luvulla Englantiin tuotiin vielä kuusi koiraa ja Yhdysvaltoihin neljä koiraa Afganistanista ja Intiasta. Tämän jälkeenkin on tuotu useita yksittäisiä koiria.

Nykyisin afgaanin käyttötarkoitus on länsimaissa muuttunut metsästyskoirasta seurakoiraksi, jonka kanssa harrastetaan aktiivisesti etenkin näyttelyitä ja juoksukilpailuja. Vähäisessä määrin afgaanin kanssa on harrastettu myös agilitya ja tottelevaisuuskokeita.

Sukulaisrodut, joiden kanssa yhteinen kehityshistoria

Afgaani kuuluu ns. "afro-aasialaiseen vinttikoiraryhmään" yhdessä salukin, sloughin ja azawakhin kanssa. Ryhmään kuuluu myös kotimaissaan tunnustettuja rotuja, jotka eivät ole vielä FCI:n hyväksymiä. Afro-aasialaisille vinttikoiraroduille on tyypillistä suuremmat linjat kuin muille vinttikoirille ja esimerkiksi ylälinjan periaate on yhteinen: sarvennaiset eivät koskaan saa olla alempana kuin lapojen kärkien kautta kulkeva taso.

Eri linjat

Afganistanissa rotu on käynyt erittäin harvinaiseksi maan poliittisen tilanteen ja elinkeinorakenteen muutosten vuoksi. Vinttikoirien maastavienti oli pitkään kokonaan kielletty. Länsimaissa on kuitenkin joitakin verilinjoja, jotka perustuvat Afganistanista 1960- ja 1970-luvuilla lahjoitettuihin koiriin sekä silloisen Neuvostoliiton Afganistanin-miehityksen aikana 1980-luvulla tuotuihin koiriin. Näitä linjoja kasvatetaan omina muunnoksinaan eikä niitä ole rekisteröity afgaaneina FCI:hin kuuluviin rekistereihin. Sveitsin koirarekisterin liitteeseen on merkitty ns. khalag tazi -muunnos ja Venäjällä alkuperämaatuonteihin perustuvaa linjaa kasvatetaan aboriginaaliafgaani-nimisenä. Näiden kantojen suuruudesta ei ole varmaa tietoa, mutta koiramäärä lienee joitakin kymmeniä yksilöitä. Lisäksi mannereurooppalaisten ns. juoksijatyyppin afgaanien sukutauluissa on linjoja Turkista 1970-luvulla tuotuun urokseen.

Ensimmäiset koirat Suomessa, koiramäärän kehitys

Afgaanien kasvatustyö alkoi Suomessa jo 1950-luvun alussa ja vuosikymmenen aikana syntyi 15 afgaanipentuetta. Ensimmäinen afgaaneita kasvattanut kennel, turkulainen of Castle Moore, lopetti kuitenkin kasvatustyön jo vuonna 1953. Sen jälkeen pentueita syntyi vain yksittäisille kasvattajille, jotka eivät jatkaneet jalostustyötä.

Rodun uusi tuleminen, ns. uusi aalto, perustui kuuteen tuontikoiraan, jotka tuotiin Suomeen seuraavan vuosikymmenen vaihteessa Ruotsista ja Englannista. Kasvatustyönsä aloittivat kennelit Tuohi-Tikan (kantanarttuna Ch Tajmahal Anya), El Miharaja (kantakoirina Int Ch Cleopatra of Scheherezade ja Int Ch Safari el Khandahar) ja Immerwach (kantakoirina Tajmahal Indra ja Int Ch Tajmahal Abd-UI-Djari), jotka kukin vaikuttivat rodussa vuosikymmenten ajan. Rotuun eniten vaikuttanut siitosuros oli Int Ch Tajmahal Abd-UI-Djari, jolla oli 10 pentuetta Suomessa ja 7 Ruotsissa ja lukuisia menestyksekkäitä

jälkeläisiä. Myöhempi jalostustyö perustui pitkälti Djarin jälkeläisten yhdistämiselle, joten sen nimi toistuu pohjoismaisissa sukutauluissa kymmeniä kertoja.

Uuden aallon myötä suomalaisten afgaanien laatu oli erittäin korkea ja niiden maine kasvoi nopeasti. Heti ensimmäisissä pentueissa valmistui useita kansainvälisiä muotovalioita ja pentuja kysyttiin jalostuskoiriksi myös ulkomaille. Kotimaassa rodun suosio kasvoi nopeasti ja rekisteröintimäärät ylittivät sadan yksilön rajan jo 1960-luvun lopulla.

Kantaa täydennettiin vuonna 1966 Yhdysvalloista Tuohi-Tikan kenneliin tuodulla uroksella Int Ch Panameric of Stormhill, jonka sukutaulu oli yhdistelmä Grandeur- ja Crown Crest -sukuja. Djarin tavoin Panameric vaikutti merkittävästi pohjoismaisen afgaanikannan muotoutumiseen: sillä oli yhteensä 20

pentuetta Suomessa, Ruotsissa ja Norjassa ja sen jälkeläisissä oli useita merkittäviä jalostuskoiria. 1970-luvulla eniten käytettyihin siitosuroksiin kuuluivat useat Panamericin pojat ja pojanpojat. Suomalaisen afgaanikannan muodostumiseen vaikutti merkittävästi myös kennel Del Flamante, joka kasvatti vain neljä pentuetta yhdistäen Tuohi-Tikan, El Kama ja Horningsea-sukuja, mutta tuotti niissä useita jalostuskoiria muille kasvattajille. Jatkojalostuksen kannalta merkittävä vaikuttaja oli Ruotsista tuotu, saksalais-suomalaissukuinen uros Nord Ch Machir, jolla oli vain kuusi pentuetta Suomessa ja yksi Ruotsissa, mutta se jätti niissä useita merkittäviä jalostuskoiria ja oli ylivoimaisesti useimmin isoisänä esiintyvä uros kaudella 1977–1991.

1980-luvulta alkaen jalostuksessa käytettiin yhä enemmän ruotsalaisia ja tanskalaisia El Khyria -sukuisia uroksia. Merkittävämpänä siitosuroksena voidaan pitää ruotsalaista Int Ch El Khyrias Hazzaferia. Sille itselleen syntyi Suomessa vain yksi pentu, mutta jalostukseen käytettiin useita sen poikia ja kaksi sen pojantytärtä tuotiin Suomeen jalostusnartuiksi. Hazzaferiin linjattu uros Ch El Khyrias Public Relation tuotiin Punapaulan kenneliin 1986 ja siitä tuli merkittävä siitosurokset sekä kotikennelissä että muille kasvattajille. Vuosikymmenen lopulla Hazzaferin nimi löytyi lähes jokaisen Suomessa syntyneen afgaanipentueen sukutaulusta.

1990-luvulla amerikkalaisten ja australialaisten koirien tuonti lisääntyi ja pentueita syntyi myös amerikkalaisella tuontispermalla. Kantaan on vaikuttanut erityisesti Qamari- ja Genesis-sukuisten koirien käyttö. Pohjoismaista sukulinjaa pitivät yllä mm. Tanskasta tuodut urokset Ch Achilleus, Boxadan As You Like, Int Ch Dur-i-Durrans Exciting Review ja Int Ch Exxos Crusader sekä astutusmatkat tanskalaisten El Khyria-sukuisten siitosurosten luo (mm. Int Ch Boxadan Xercise Makes Master). Vuosikymmenen alkupuolella tuotiin myös runsaasti koiria Virossa ja Venäjältä, mutta ne menivät enimmäkseen kotikoiriksi eikä niillä ollut vaikutusta jalostukseen.

2000-luvulla koiria tuotiin edelleen runsaasti ulkomailta. Erityisesti saksalaisten tuontikoirien osuus kasvoi huomattavasti, kun Agha Djari's ja Hashirin's -kennelien kasvatteja tuli Suomeen useampi ja niitä on käytetty myös jalostukseen. Koirat eivät ole edustaneet ns. perinteistä saksalaista afgaanikantaa, vaan polveutuvat pitkälti amerikkalaisista koirista. Jalostuksen kannalta merkittävän panostuksen Suomen afgaanikantaan on antanut näyttely- ja jalostuslainassa ollut ranskalainen uros Parce Que du Menuel Galopin, joka sai Suomessa neljä pentuetta. Sen jälkeläisillä on myös jatkettu kasvatustyötä Suomessa. Tuontinartuista esille nousee amerikkalainen Boanne Catwalk of Verpatsha, jolla on kolme pentuetta ja 21 suomalaista lastenlasta.

2010-luvulla jatkui aikaisempien vuosikymmenten suuntaus tuontien osalta, ja vuosina 2010 – 2022 Suomeen tuotiinkin yhteensä noin 120 afgaania Keski-Euroopasta, Pohjoismaista, USA:sta, Venäjältä, Chilestä ja Perusta. Eniten koiria tuotiin Amal Salang kennelistä Venäjältä ja Gold'N Copper kennelistä Ruotsista. Ulkomaisten koirien jalostuskäyttö näyttäisi tällä vuosikymmenellä jopa lisääntyneen, mutta tuontikoiria on aikaisempien vuosien tapaan käytetty jalostukseen melko vähän (25 kpl), joten niistä suurin osa jää edelleen jalostuksen ulkopuolelle. Toisaalta runsaimmin käytettyjen urosten ja narttujen listoilla (taulukot 3 ja 4) on molemmissa viisi tuontikoiraa kymmenen ensimmäisen joukossa. Vuonna 2014 tehtiin Suomen ensimmäiset rotuunotot, kun Pakistanista tuodut metsästyskäyttösukuiset pentuesisarukset Zabar ja Gul Pari rekisteröitiin alkuperämaatuonteina. Molempia on käytetty jalostukseen.

3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA

Suomen Afgaanit – Finlands Afghaner ry. (SA-FA) perustettiin vuonna 1966 ja se sai rotujärjestöoikeudet 1973. Rotujärjestön tehtävänä on edistää, ohjata ja valvoa afgaanien jalostusta. Yhdistyksellä on noin

270 jäsentä. Yhdistyksen jäsenmäärä on laskenut huippuvuosistaan (n. 500) yhdessä koirien rekisteröintimäärien kanssa. Rotuyhdistys vietti 55-juhlavuottaan vuonna 2021 järjestämällä juhlatilaisuuden jäsenistölle, rodun päänäyttelyn ja maastajuoksukilpailut sekä julkaisemalla vuosikirjan.

Jalostusasioita rotujärjestössä hoitaa hallituksen nimeämä jalostustoimikunta sekä hallituksen erikseen nimeämät työryhmät ja henkilöt, joiden tehtävänä on seurata afgaanien jalostusta ja terveydentilaa, tuottaa jalostustietoa kasvattajille ja järjestää tuomarikoulutusta.

Yhdistyksen hallituksen apuna toimii useita toimikuntia, jotka huolehtivat asioiden valmistelusta ja toteutuksesta. Näyttelytoimikunta järjestää vuosittain afgaanien erikoisnäyttelyn. Tuomariksi kutsutaan rodun asiantuntija ulkomailta, lähes aina kasvattajatuomari. Juoksutoimikunta vastaa rata- ja maastajuoksukilpailuista. Yhdistyksen alueellisesta toimintaa koordinoivat alueelliset yhteyshenkilöt ympäri Suomen. Kaikkiaan yhdistyksen luottamus- ja toimikuntatehtävissä tai alueellisina yhteyshenkilöinä toimii lähes 40 henkeä.

Yhdistyksen tärkeä tiedotuskanava on jäsenlehti Afgaani-Afghanen, joka ilmestyy neljä kertaa vuodessa. Tietoa julkaistaan myös yhdistyksen kotisivuilla internetissä. Sosiaalista mediaa ryhdyttiin hyödyntämään tiedotuksessa vuonna 2016 perustamalla Facebookiin rotujärjestön virallinen tiedotussivu ja vuonna 2023 Instagramtiliin. Näyttelyarvostelut on julkaistu suomeksi käännettynä erillisenä niteenä vuosittain vuoteen 2016 asti. Viiden vuoden välein yhdistys on julkaissut juhlakirjan, jossa on artikkeleita ja tilastoja rodusta, koirien kuvia ja kennelmainoksia. Juhlakirjoja on tähän mennessä julkaistu yhdeksän (1981, 1986, 1991, 1996, 2001, 2006, 2011, 2016, 2021).

4. RODUN NYKYTILANNE

4.1. Populaation rakenne ja jalostuspohja

Koirien jalostuksessa on huolehdittava rodun riittävästä geneettisestä monimuotoisuudesta. Tämä tarkoittaa sitä, että rodussa on oltava paljon erilaisia geenimuotoja eli rodun perimässä on paljon vaihtelua. Laaja monimuotoisuusylläpitää elinvoimaa, ja perinnölliset sairaudet ja viat eivät pääse puhkeamaan niin hyvin. Rodun monimuotoisuus ei kulje käsikädessä rodun suurilukuisuuden kanssa: suurilukuinenkin koirarotu voi olla perimältään suppea, jos jalostuksessa yksittäisillä koirilla alkaa olla liian suuret pentuemäärät suhteessa koko rotuun.

4.1.1 Populaation rakenne ja sukusiitos

Taulukko 1. Vuositilasto – rekisteröinnit 2011-2022. Lähde: KoiraNet. Tuontikoirien osalta tiedot eivät ole todenmukaiset, sillä kaikkia Suomeen tuotuja koiria ei ole rekisteröity Suomen rekisteriin. (KoiraNet 28.7.2023)

	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011
Pennut	63	47	54	18	66	55	34	45	42	8	56	65
Tuonnit	10	5	10	4	7	9	10	8	4	6	12	9
Rekisteröinnit yht.	73	52	64	22	73	64	44	53	46	14	68	74
Pentueet	13	8	7	3	11	9	6	8	7	3	7	11
Pentuekoko	4,8	5,9	7,7	6	6	6,1	5,7	5,6	6	2,7	8	5,9
Kasvattajat	10	8	5	3	11	8	6	7	7	3	7	9
jalostukseen käytetyt eri urokset												
- kaikki	11	8	7	3	11	9	6	7	7	3	7	10
- kotimaiset	4	5	4	1	2	5		3	2	2	3	3

- tuonnit	3	1	2		4	2		1			1	4
- ulkomaiset	4	2	1	2	5	2	6	3	5	1	3	3
- keskimääräinen jalostuskäytön ikä	8 v 1 kk	4 v	3 v 5 kk	4 v 7 kk	7 v 5 kk	7 v 2 kk	5 v 11 kk	4 v 10 kk	7 v 3 kk	9 v 3 kk	5 v 6 kk	4 v 4 kk
jalostukseen käytetyt eri nartut												
- kaikki	12	7	6	3	11	9	5	8	7	3	7	11
- kotimaiset	9	5	4	1	6	6	4	4	6	3	6	11
- tuonnit	3	2	2	2	5	3	1	4	1		1	
- keskimääräinen jalostuskäytön ikä	6 v 6 kk	6 v 1 kk	5 v 2 kk	4 v 11 kk	4 v 10 kk	5 v 3 kk	4 v 1 kk	6 v	5 v 8 kk	5 v 8 kk	4 v 2 kk	4 v 9 kk
Isoisät	20	12	11	6	22	17	11	13	14	6	14	21
Isoäidit	21	13	11	6	22	18	11	14	14	6	14	20
Sukusiitosprosentti	2,75%	3,02%	1,01%	3,64%	2,57%	5,47%	3,18%	3,65%	0,69%	5,27%	2,44%	2,54%

Rekisteröinnit Suomessa

Afgaanien rekisteröintimäärät ovat olleet kokonaisuutena selkeästi laskussa. Vuosina 2011-2022 vuosittainen keskimääräinen rekisteröintimäärä on ollut 54 pentua. Muutamalla pitkänlinjan kasvattajalla kasvatustyö on vähentynyt tai loppumassa. Toisaalta uusia kasvattajia on tullut ja on tulossa mukaan, ja muutama hiljaiseloa viettänyt kasvattaja on aktivoitunut uudelleen. Toteutuneiden pentueiden ja tulevien suunnitelmien perusteella tulevaisuus näyttää kohtuullisen hyvältä.

Tuontikoirien vuosittainen lukumäärä

Tuontikoiria tulee vuosittain melko tasaisesti, näistä rotujärjestön tietoon tulleita keskimäärin noin 9 koiraa per vuosi (2010–2022). Vuonna 2014 on taulukossa olevien tuontikoirien lisäksi kaksi rotuun otettua ns. alkuperämaatuontia Pakistanista.

Rodun jalostusurosten ja -narttujen ikä

Yli 20 vuotta sitten syntyneen uroksen sperman käyttö nostaa urosten keski-ikää vuosina 2013 ja 2014 (tilastoharha). Muutoin urosten jalostuskäytön ikä on keskimääräisesti pienempi kuin jalostukseen käytettyjen narttujen. Nuorten urosten jalostuskäytön suhteen on hyvä pitää mielessä, että afgaaniuros on "valmis" vasta noin neljän ikävuoden jälkeen.

Jalostukseen käytettyjen narttujen keski-ikä on verrattain korkea. Alle 3-vuotiaita narttuja astutetaan harvoin, eikä ole mitenkään epätavallista, että ensisynnyttäjä on yli 5-vuotias.

Korkeaa synnytysikää pidetään yleisesti riskinä synnyttäjien ja pentujen terveydelle. Synnytykseen liittyviä ongelmia on yritetty kartoittaa terveystutkimuksissa ja kasvattajille suunnatuissa kyselyissä, mutta vastaukset ovat edustaneet hyvin pientä osaa synnyttäneistä nartuista, eikä merkittävä lisätietoa riskeistä ole saatu.

Todennäköinen selitys korkeaan pennutusikään ovat kasvattajien kokemat myyntivaikeudet, joiden vuoksi he pyrkivät sopeuttamaan pentutuotannon kysyntään pidentämällä sukupolvien väliä. Esimerkiksi synnytyksiän puolittuminen merkitsee populaation kaksinkertaistumista, jos jalostukseen käytettävien koirien osuus pysyy samana.

Tietoa sukusiitoksesta

Sukusiitosprosentti kertoo jalostusparin sukutaulujen yhteneväisyydestä. Sukusiitosasteen noustessa todennäköisyys perinnöllisten sairauksien esilletuloon kasvaa. Sukusiitosaste on afgaaneilla laskettu KoiraNetin suppean sukupolvitiedon mukaisesti, ja näin ollen luku on aina aliarvio todellisesta tilanteesta. Pääsääntöisesti sukusiitosprosentit ovat afgaaneilla pysyneet matalina, mutta on hyvä muistaa, että tällöin luku ei ole koko totuus.

Sukusiitosastetta mitataan sukusiitosprosentilla (esim. 6,25 %) tai sukusiitoskertomella (esim. 0,0625). Sukusiitosprosentti ja –kerroin kuvaavat todennäköisyyttä sille, että yksilöllä on samalta esivanhemmalta tuleva geeni kahdentuneena.

Rodun vuosittainen sukusiitosaste

Afgaaneille on tyypillistä ns. vanhan sukusiitoksen suuri osuus, mikä johtuu rodun suhteellisen pienestä kantakoirien määrästä ja rodun historian eri vaiheissa käytetystä tiiviistä sukusiitoksesta. Tämä näkyy siinä, että ns. pitkistä sukutauluista laskettu sukusiitosaste on huomattavasti korkeampi kuin lyhyemmistä sukutauluista laskettu ns. uusi sukusiitos. KoiraNet-tietojärjestelmän luvut kuvaavatkin lähinnä ns. uutta sukusiitosta, eli pääasiassa nykyisten kasvattajien jalostusvalinnoilla aikaan saatua sukusiitosta.

Uuden sukusiitoksen määrä on vuosina 2011-2022 pysynyt maltillisena. Kahta vuotta lukuun ottamatta (jolloin keskiarvo nousi yli viisi prosenttia), sukusiitosprosentti on pysynyt yhden ja neljän prosentin välillä.

Rodun jakautuminen eri linjoihin

Suomessa afgaanien kasvatustyötä ei ole varsinaisesti jaettu näyttelylinjaisiin ja käyttölinjaisiin. Puhtaasti ns juoksulinjaisia pentuja on syntynyt yksi pentue vuonna 2018, yhteensä 6 pentua. Yhden kennelin kasvatustyö pohjautuu vahvasti alkuperämaatuonteihin: Pakistanista tuotuihin koiriin on yhdistetty sekä näyttely- että juoksulinjaisia koiria.

4.1.2 Jalostuspohja

Tavoiteohjelman populaatorakennetta koskevassa osiossa arvioidaan rodun jalostuspohjan laajuutta ja sitä kautta perinnöllistä monimuotoisuutta.

Taulukko 2. Vuositilasto –jalostuspohja 2011-2022. (KoiraNet 28.7.2023).

	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011
Per vuosi												
pentueet	13	8	7	3	11	9	6	8	7	3	7	11
jalostukseen käytetyt eri urokset	11	8	7	3	11	9	6	7	7	3	7	10
jalostukseen käytetyt eri nartut	12	7	6	3	11	9	5	8	7	3	7	11
isät/emät	0,92	1,14	1,17	1,00	1,00	1,00	1,20	0,88	1,00	1,00	1,00	0,91
tehollinen populaatio	16 (62%)	10 (62%)	8 (57%)	4 (67%)	15 (68%)	12 (67%)	7 (58%)	10 (62%)	9 (64%)	4 (67%)	9 (64%)	14 (64%)
uroksista käytetty jalostukseen	0%	5%	7%	11%	22%	6%	26%	0%	17%	10%	3%	9%
nartuista käytetty jalostukseen	3%	0%	5%	23%	11%	26%	29%	14%	27%	25%	24%	13%
Per sukupolvi (4 vuotta)												
pentueet	31	29	30	29	34	30	24	25	28	31	36	43
jalostukseen käytetyt eri urokset	28	28	28	27	30	26	21	23	25	25	29	34
jalostukseen käytetyt eri nartut	24	24	26	25	30	26	23	23	26	29	35	41
isät/emät	1,17	1,17	1,08	1,08	1,00	1,00	0,91	1,00	0,96	0,86	0,83	0,83
tehollinen populaatio	34 (55%)	34 (59%)	36 (60%)	34 (59%)	40 (59%)	35 (58%)	30 (62%)	31 (62%)	34 (61%)	37 (60%)	44 (61%)	51 (59%)
uroksista käytetty jalostukseen	4%	13%	13%	17%	14%	11%	13%	7%	9%	10%	11%	12%

nartuista käytetty jalostukseen	5%	8%	14%	20%	18%	23%	22%	21%	21%	18%	17%	20%
---------------------------------	----	----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

Jalostukseen käytettyjen urosten ja narttujen sukupolvittainen lukumäärä

Mitä pienempää osuutta rodun koirista käytetään jalostukseen, sitä pienempi on myös kannan tehollinen koko. Taulukosta selviää, että tarkastelukauden alussa käytettiin jopa yli 20 % sukupolven nartuista jalostukseen, kun kauden loppupuolella määrä laski tuntuvasti, toki täytyy huomioida, että vuosina 2021 ja 2022 syntyneet nartut ovat vielä nuoria. Myös urosten kohdalla on havaittavissa sama muutos.

Isät/emät -luku

Isien ja emien lukumäärän suhde, eli isien lukumäärä jaettuna emien lukumäärällä, on luku, joka kuvaa kuinka lähellä urosten lukumäärä on narttujen lukumäärää. Kun suhde on yksi, uroksia käytetään yhtä paljon kuin narttuja, ja perinnöllistä vaihtelua säilyy tehokkaimmin.

Jalostusurosten narttuja pienempi lukumäärä asettaa teholliselle kannan koolle rajat: tehollinen koko ei koskaan voi olla suurempi kuin jalostukseen käytettyjen urosten lukumäärä kerrottuna neljällä. Vaikka uroksia olisi 20 ja narttuja 1000, olisi tehollinen koko vain $4 \cdot 20 \cdot 1000 / (20 + 1000) = 78$. Mitä yhteneväisempiä urosten ja narttujen lukumäärät ovat, sitä lähempänä tehollinen koko on varsinaista jalostuskoirien lukumäärää. (Lähde: http://katariinamaki.com/artikkelit/Koiranet_jalostuspohja.htm)

Afgaanien isät/emät suhde on viime vuodet ollut hyvällä tasolla.

Tietoa tehollisesta populaatiokoosta

Tehollinen populaatiokoko on laskennallinen arvio rodun perinnöllisestä monimuotoisuudesta. Yksinkertaistaen voidaan sanoa, että tehollinen populaatiokoko kertoo, kuinka monen yksilön geenimuotoja tietyssä kannassa on. Esimerkiksi lukema 50 tarkoittaa, että rodun sukusiitosaste kasvaa yhtä nopeasti kuin jos rodussa olisi 50 tasaisesti jalostukseen käytettyä, keskenään eri sukuista koiraa. Mitä pienempi tehollinen koko on, sitä nopeammin rodun sisäinen sukulaisuus kasvaa ja perinnöllinen vaihtelu vähenee. Samalla sukusiitoksen välttäminen vaikeutuu.

Eräs suositus jalostuseläinten minimimäärästä on 25 lisääntyvää urosta ja 50 narttua, jotka eivät ole keskenään läheistä sukua, eli joilla ei ole yhteisiä sukulaisia kolmen tai neljän sukupolven etäisyydellä. Tämä vastaa tehollista kokoa 67. Nykytiedon mukaan tehollisen koon tulisi lyhyellä aikavälillä olla vähintään 100 ja pitkällä aikavälillä paljon tätä isompi, jopa tuhat yksilöä, jotta sukulaistumisesta johtuva sukusiitos ei rappeuttaisi sitä. Useimmilla koiraroduilla tähän pitkän aikavälin tavoitteeseen ei päästä, joten tulevaisuudessa tarvitaan ennen pitkää risteytyksiä. Jos rodun tehollinen koko on alle 50, rotu on kriittisessä tilassa, jossa geenimuotoja häviää niin nopeasti, ettei luonto pysty tasapainottamaan tilannetta. (Lähde <https://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-jalostus/tietoa-jalostuksen-tueksi/tehollinen-populaatiokoko>)

Afgaaninvinttikoiran tehollinen populaatiokoko

Afgaanien tehollinen populaatiokoko on ollut viime vuosina selvässä laskussa. Tarkastelukauden alussa koko oli lähellä viittäkymmentä, mutta on pienistä rekisteröintimääristä johtuen laskenut selvästi sen alle tarkastelukauden loppupuolella. Suomen Kennelliiton määritelmän mukaan on afgaanien tehollinen populaatiokoko Suomessa erittäin kriittisessä tilassa.

Jalostuskoirien käyttömäärät

Seuraavassa on tarkasteltu eniten jalostukseen käytettyjä koiria 10 vuoden ajanjaksolta, mikä afgaaneilla merkitsee noin kahta sukupolvea.

Jalostuskoirien jälkeläisten määrää on verrattu yhden sukupolven aikana Suomessa syntyneiden

	Narttu	Syntymävuosi	Pentueita	Pentuja	%-osuus	Pentuja 2. polvessa	Pentuja yhteensä
1	PAPATAZIN BONNIE BLUE BUTLER	2015	3	22	5,09%	7	22
2	GUL PARI	2012	3	21	4,86%	5	21
3	SCARAMIS ONLYGIRLIN THE WORLD	2012	2	18	4,17%	24	18
4	CELESTIAN STARRY STARRY NIGHT	2015	2	15	3,47%	25	15
5	CYAN METIS	2013	3	14	3,24%	7	14
6	CHIKARAH V.D. BREMMEN	2010	2	13	3,01%	7	13
7	PUNAPAUAN KASTANJETTI	2011	2	13	3,01%	6	13
8	PRAMYA DIZZY BUT NOT BLOND	2012	2	13	3,01%	9	13
9	AMAL SALANG HERMIONE MY INGENUE	2015	2	11	2,55%	5	11
10	PRAMYA DRUMMS PLEASE	2012	2	11	2,55%	17	11
11	NABILA'S PIECE OF MY HEART	2013	1	10	2,31%	19	10
12	NABILA'S NIGHT FAIRY OF NARNIA	2017	1	10	2,31%	0	10
13	NABILA'S LOVE IN A MIST	2006	1	10	2,31%	19	10
14	SHERALJI QUEEN OF REVENGE	2012	1	10	2,31%	13	10
15	SCARAMIS GIMMIE THAT GIRL	2011	2	10	2,31%	6	10
16	AMAL SALANG IRON MAIDEN	2015	1	10	2,31%	0	10
17	NABILA'S NEVERTHELESS NONETHELESS	2017	1	9	2,08%	0	9
18	PAPATAZIN PRETTY XCITING	2007	2	9	2,08%	30	9
19	PRAMYA EVERY MAN IS MINE	2014	2	9	2,08%	0	9
20	PRAMYA BLOND ALL OVER	2008	1	8	1,85%	42	16

Jalostuskoirien keskinäinen sukulaisuus

Taulukossa on vahvistettuna ja kursivoilla alkuperämaatuonnit, vahvistettuna juoksulinjainen koira.

Tilasto näyttää, että matadoriongelmaa ei ole, mutta iso osa jalostukseen käytetyistä koirista on sukua toisilleen. 19 urosta on tarvittu tuottamaan 50% ajanjakson pennuista.

Uroslistan viides, Xenos Torque, on uroslistan neljännen, Scaramis Attention Please, isä. Yhdessä ne vastaavat 6,02 % pennuista. Uroslistan seitsemäs, Pramya Call To Fame, on listan 18.:n, Pramya Hi I'm Famous'in isä, ja yhdessä ne vastaavat 4,86 % pennuista. Pramya Hi I'm Famous on narttulistan 8.:n pentu ja narttulistan 20.:n lapsenlapsi. Pramya Call To Fame on narttulistan 1.:n isä. Uroslistan 16., Pramya Eat Your Words, on narttulistan 19.:n veli ja narttulistan 20.:n lapsenlapsi, sekä narttulistan kahdeksannen ja kymmenennen puoliveli. Uroslistan 2., Punapaulan Erno, on narttulistan 11.:n isä ja uroslistan 17.:n äidin veli.

Narttulistalla löytyy yksi kolmen sukupolven ketju. Sijalla 13 oleva Nabila's Love In A Mist on sijalla 11 olevan Nabila's Piece Of My Heartin äiti, joka on Nabila's Night Fairy Of Narnian (12.) ja Nabila's Nevertheless Nonetheless'n (17.) äiti. Yhdessä ne vastaavat 9,01 % pennuista. Sijalla 20 oleva Pramya Blond All Over on kolmen listalla olevan nartun äiti: Pramya Dizzy But Not Blond (8.), Pramya Drumms Please (10.) ja Pramya Every Man Is Mine (19.), ja yhdessä ne vastaavat 9,49 % pennuista. Uroslistan 16.

on Pramyä Every Man Is Mine'n täysveli, Pramyä Dizzy But Not Blond'in ja Pramyä Drumms Please'n puoliveli ja Pramyä Blond All Over'n lapsenlapsi. Uroslistan 18. on narttulistan kahdeksannen pentu. Narttulistan 18., Papatazin Pretty Exciting, on narttulistan ensimmäisen, Papatazin Bonnie Blue Butler'n äiti, ja yhdessä ne vastaavat 7,17 % pennuista. Papatazin Bonnie Blue Butler on uroslistan seitsemannen pentu ja uroslistan 18.:n puolisisko.

4.1.3 Rodun populaatiot muissa maissa

Afgaaninvinttikoiran rekisteröintiluvut ovat tarkastelukaudella laskeneet Suomessa, mutta kyse on maailmanlaajuisesta kehityksestä. Rodun vastuumaassa Isossa-Britanniassa on vuosittainen rekisteröintimäärä pudonnut ensimmäistä kertaa alle 200:n vuonna 2006, ja laskenut siitä edelleen.

Taulukko 5. Ruotsin rekisteröintiluvut 2011-2022

(Lähde: SKK Avelsadata https://hundar.skk.se/avelldata/Flikar.aspx?sida=Ras_info&id=1)

2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011
44	41	17	59	46	45	40	55	55	62	56	112

Taulukko 6. Iso-Britannian rekisteröintiluvut 2011-2022

(Lähde: <https://www.thekennelclub.org.uk/media/5698/10-yearly-breeds-stats-hound.pdf>)

2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011
87	95	108	99	72	123	107	108	165	138	162	124

4.1.4 Yhteenveto populaation rakenteesta ja jalostuspohjasta

Rodun jalostuspohjan laajuus

Afgaanien tehollinen populaatio on pieni. Suomessa ei ole useita toisistaan eriytyneitä sukulinjoja. Kasvattajat käyttävät jalostukseen vaihtelevasti eri uroksia, mutta jalostukseen käytetyt koirat ovat usein sukua toisilleen. Isä/emä -suhde on pysynyt hyvällä tasolla.

Tärkeimmät jalostuspohjaa kaventavat tekijät

2010-luvulle tultaessa pentujen ja pentueiden määrä kävi todella matalalla. Notkahduksesta on päästy eteenpäin, mutta afgaanien jalostuksen suhteen huolestuttava tekijä ovat hetkelliset notkahdukset pentujen määrässä. Tulevaisuuden jalostuksessa tämä tarkoittaa aina kapeampaa valikoimaa kasvattajille jatkoa ajatellen.

4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet

4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun käyttötarkoituksesta

Rotumääritelmä kuvaa afgaanin luonnetta seuraavasti: "Itämainen ilme on afgaanille tyypillinen. Afgaaninvinttikoiraa katsoo suoraan ihmiseen ja ikään kuin hänen lävitseen. Koira on arvonsa tunteva ja pidättyväinen, luonteessa on myös tietynlaista kiihkeyttä." Rotumääritelmä mainitsee hylkäävinä virheinä aggressiivisuuden tai voimakkaan arkuuden sekä selvästi epänormaalin käyttäytymisen.

Afgaaninvinttikoiraa kuuluu tyypillisiin näöllään metsästäviin vinttikoirarotuihin, jotka tilaisuuden tullen

lähtevät ajoon. Nykyisin se on myös loisteliäs näyttelykoira, jossa aina tulee yhdistyä voima ja arvokkuus.

4.2.2 Jakautuminen näyttely- / käyttö- / tms. -linjoihin

2010-luvun alussa Suomeen saapuivat ensimmäiset ns. juoksulinjaiset afgaanit. Muutama vuosi tämän jälkeen Pakistanista saapui kaksi alkuperämaatuontia. Toistaiseksi linjat ovat pysyneet erillisinä Suomessa jo olevista linjoista, ja tuotuja koiria on jalostettu keskenään tai käytetty ulkomaisia uroksia näille koirille. Tähän mennessä näitä pentueita on seitsemän, ja pentujen kokonaisuus on 46 kappaletta. Yksi kasvattaja on vuonna 2011 käyttänyt suomalaiselle näyttelylinjaiselle nartulle keskieurooppalaista juoksijasukuista urosta. Muiden kasvattajien keskuudessa jalostuksellinen kiinnostus juoksulinjaisia ja alkuperämaatuontia kohtaan on ollut maltillista.

4.2.3 PEVISA-ohjelmaan sisällytetty luonteen ja käyttäytymisen ja/tai käyttöominaisuuksien testaus ja/tai kuvaus

Afgaaninvinttikoirilla ei ole PEVISA-ohjelmaa.

4.2.4 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa

Aikuinen afgaani on itsenäinen ja omanarvontuntoinen, mutta samalla sosiaalinen. Se ei saa olla arka eikä aggressiivinen ihmisiä tai muita koiria kohtaan. Vieraita ihmisiä kohtaan se voi olla pidättyväinen, mutta tavatessaan tuttuja se tervehtii heitä lämpimästi. Pentuikäinen afgaani on iloinen ja riehakaskin, ja sen arvokkuus tulee esiin iän myötä. Afgaani on koko perheen koira, jolle omat ihmiset ovat hyvin tärkeitä. Kotona se viihtyy omissa oloissaan, ei pyöri jaloissa eikä koko ajan seuraa ihmistä huoneesta toiseen. Afgaanit tottuvat käsittelyyn pienestä pitäen, ja niiden kanssa harrastetaan usein näyttelyitä ja/tai juoksukilpailuja, joten suurin osa koirista on hyvin omistajansa hallussa ja käsiteltävissä sekä sopeutuu erilaisiin tilanteisiin helposti. Luonteen merkittäviä piirteitä on vinttikoiralle tyypillinen näköön perustuva ajovietti (voi kohdistua riistaan, kotieläimiin, ajoneuvoihin yms.), mikä asettaa omat haasteensa koiran vapaana ulkoilulle. Perusluonne on utelias ja avoin uusillekin asioille, kunhan tutustuminen tapahtuu koiran ehdoilla.

Afgaani tarvitsee paljon liikuntaa, ja mielellään sen tulisi saada juosta vapaana päivittäin. Itsenäisen metsästäjän luonne asettaa kuitenkin vapaana juoksemiselle rajoituksia, sillä impulsiivisena koirana afgaani intoutuu helposti sellaiseen vauhtiin, että omistajan kutsut kaikuvat kuuroille korville ja koira saattaa kadota useiksi tunneiksi omille retkilleen. Niinpä afgaania kannattaa pitää irti vain turvallisella, mieluiten aidatulla alueella.

Luonnekysely

Afgaanien terveyskyselyyn vuonna 2022 saatiin 164 vastausta. Suurin osa vastaajista (90 %) oli tyytyväisiä koiransa luonteeseen. Yhden koiran ilmoitettiin olevan aggressiivinen ihmisille. Joskus tai joissain tilanteissa aggressiota ihmistä kohtaan on esiintynyt 9,7 % afgaaneista. 2,5 % afgaaneista oli aggressiivisia muille koirille, joskus tai joillekin aggressiota esiintyi peräti 30 % vastanneiden koirista. Tässä oli mainittu mm. aggressio saman sukupuolen edustajia kohtaan, tietyn rodun vihaaminen, oman siskon kanssa tappeleminen sekä remmirähjäys.

Afgaaneista 25 % osoitti arkuutta joskus tai joissain tilanteissa. Eroahdistuksesta kärsiviksi oli merkitty vajaa 10 % afgaaneista. Tämä on merkittävä luku, johon kasvattajien on syytä kiinnittää huomiota. Eroahdistus ilmenee mm. metelöimisellä, kodin tuhoamisena ja sisälle merkkailuna. Monella eroahdistus on riippuvainen koirakaverista.

Luonnetesti ja MH-luonnekuvaus

Kennelliiton virallisessa luonnetestissä on käynyt 117 afgaania vuosien 1990-2022 aikana, ja lisäksi epävirallinen tulos löytyy seitsemältä afgaanilta. MH-luonnekuvaus on käynyt kaksi afgaania.

Taulukko 7. Tyypillisimmät arviot osa-alueittain ovat seuraavat:

Oso	Arvio	Selitys	Kpl	%
Toimintakyky	+1	Kohtuullinen	71	65 %
Terävyys	+1	Pieni ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua	85	77 %
Puolustushalu	+1	Pieni	64	58 %
Taistelutahto	-1	Pieni	54	49 %
Hermorakenne	+2	Hieman rauhaton	104	95 %
Temperamentti	+2	Kohtuullisen vilkas	52	47 %
Kovuus	+1	Hieman pehmeä	81	74 %
Luoksepäästävyys	+3	Hyväntahtoinen, luoksepäästävä, avoin	78	71 %
Laukauspelottomuus	+++	Laukausvarma	78	74 %

Tarkastelukaudella luonnetestatut afgaanit

Vuosina 2013 – 2022 luonnetestattiin 56 afgaania, ja niiden tulokset jakautuivat seuraavalla tavalla eri osioissa.

Luonnetestin osa-alue *toimintakyky* kuvaa koiran rohkeutta voitta pelkonsa. Toimintakykynä pidetään luonteen ominaisuutta, joka saa koiran ilman ulkopuolista pakotetta pitämään puolensa todellista tai kuviteltua vaaraa vastaan. Toimintakyky on yksi luonnetestin tärkeimmistä testattavista osa-alueista, koska toimintakykyä koira tarvitsee sekä arkielämässä että työskennellessään. Valtaosa afgaaneista sai tuloksena kohtuullinen (41 %), kohtuullisen pieni (17,9 %) tai pieni (33,9 %). Ainoastaan 3,6 % afgaaneilla arvioitiin olevan hyvä toimintakyky.

Terävyys on ominaisuus, joka saa koiran reagoimaan aggressiivisesti sen tuntiessa itsensä uhatuksi. Mitä pienempi ärsyke tarvitaan herättämään aggression, sitä korkeampi on terävyysaste. Suurin osa afgaaneista sai tulokseensa pieni terävyys ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua (33,9 %) tai eivät osoittaneet lainkaan terävyyttä (41 %).

Puolustushalu tarkoitetaan koiran synnynnäistä taipumusta hyökkäyksen tai hyökkäysyrityksen avulla aktiivisesti puolustaa itseään, laumaansa (ohjaaja) tai reviiriään. Puolustushalu vaihtelee tilanteiden, ympäristön ja koiran mielialojen mukaan. Testissä tarkkaillaan koiran käyttäytymistä tilanteissa, joissa uhan aiheuttaa tuntematon henkilö tai koiran kuvitteleva ärsyke. Suurin osa afgaaneista sai tulokseensa pieni puolustushalu (39,3 %) tai haluton puolustamaan (41 %). Ainoastaan 17,9 %:lla afgaaneista oli kohtuullinen puolustushalu.

Taisteluhaluksi kutsutaan koiran synnynnäistä taipumusta nauttia taistelusta itsestään, ilman että se perustuisi aggression. Käytöstä voidaan kutsua leikkihaluksi. Taisteluhalu on koiran moottori, liikkeelle paneva voima. Suurin osa afgaaneista sai tulokseksi pieni (50 %) tai riittämätön (12,5%) taisteluhalu. Kohtuullisen taisteluhalun omai 14,3 % afgaaneista ja kohtuullisen pienen 17,9 %.

Hermorakenteella tarkoitetaan koiran synnynnäistä heikko- tai vahvahermoisuutta sen joutuessa

voimakkaisiin ja vaihteleviin sisäisiin jännitystiloihin. Hyvällä hermorakenteella tarkoitetaan koiran kykyä hallita jännitystiloja ilman luonnotonta uupumusta, hysteriaa tai muita merkkejä sisäisen tasapainon järkkymisestä. Nyky-yhteiskunnassa on hermorakenteella suuri merkitys. Suurin osa afgaaneista kuvattiin hieman rauhattomina (51,8 %) tai hermostunein pyrkimyksin (42,9 %). Ainoastaan 3,6 % koirista sai tuloksen tasapainoinen.

Temperamenti tarkoittaa käyttäytymisen vilkkautta, huomiokyvyn nopeutta, sekä kykyä sopeutua uusiin tilanteisiin ja ympäristöihin. Vilkas koira on tarkkaavainen, vastaanottaa nopeasti uusia ympäristön ärsykeitä tottuen niihin ja niiden merkitykseen nopeasti. Erittäin vilkas koira vastaanottaa suuren määrän vaikutteita ympäristöstään, jolloin seurauksena ~~koiralla~~ on pidempi sopeutumisaika. 80 % afgaaneista sai tulokseen vilkas tai kohtuullisen vilkas, 14 % erittäin vilkas.

Kovuudella tarkoitetaan koiran taipumusta muistaa tai olla muistamatta epämiellyttäviä kokemuksia. 25 % afgaaneista sai tulokseen pehmeä. Valtaosa afgaaneista kuvattiin hieman pehmeinä, ja pieni osuus kuhtuullisen kovina (7,1 %).

Luoksepäästävydellä tarkoitetaan koiran suhtautumista vieraisiin henkilöihin. Koira on luoksepäästävä, kun se mielellään ja oma-aloitteisesti hakeutuu muidenkin tapaamiensa ihmisten seuraan kuin ohjaajansa. Suurin osa afgaaneista oli luoksepäästäviä ja avoimia (57 %) tai luoksepäästäviä mutta aavistuksen pidättyväisiä. (23,2 %).

Tarkastelukauden testatut afgaanit verrattuna kaikkiin testattuihin afgaaneihin

Afgaanien toimintakyvyn puute on lisääntynyt. Verrattuna kaikkiin testattuihin afgaaneihin oli kohtuullisen toimintakyvyn omaavien koirien määrä pudonnut 65 %:sta 41 %:iin. Huomioitavaa on myös, että pientä ja riittämätöntä toimintakykyä osoittaa yli kolmasosa testatuista afgaaneista. Afgaanien toimintakykyä pitäisi saada nostetuksi, jotta siitä ei tulisi arjessa ongelmakoiraa, ja jotta se pysyisi hyvänä harrastuskoirana.

Terävyys on pienentynyt; kaikkien testattujen afgaanien terävyys oli 77 % pieni terävyys ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua, nyt ainoastaan 33,9 %, ja jopa 41 % ei osoittanut minkäänlaista terävyyttä. Vaikka liiallinen terävyys ei ole salamannopeassa koirassa toivottavaa, on kuitenkin toivottavaa että koira osoittaisi jonkinlaista terävyyttä. Myös puolustushalu on pienentynyt.

Afgaanit eivät perinteisesti osoita paljon taisteluhaluja luonnetesteissä, ja verrattuna kaikkiin testattuihin afgaaneihin oli taisteluhalu pysynyt jokseenkin samanlaisena.

Temperamenttiltaan on suurin osa kymmenenvuotiskauden testatuista koirista kohtuullisen vilkkaita (55,4 %), mikä on parannus verrattuna kaikkiin testattuihin koiriin.

Hermorakenne on toimintakyvyn ohella nyky-yhteiskunnassa todella tärkeä osa-alue. Hermorakenne on pysynyt jokseenkin samanlaisena, mutta toivottavaa olisi, että hermorakenteeseen saataisiin parannusta, jotta koirien elämä nyky-yhteiskunnassa olisi helppoa, ja niiden kanssa pystyttäisiin harrastamaan ilman luonteen rajoituksia.

Kovuudessa on tapahtunut muutos pehmeämpään suuntaan, 25 % afgaaneista pidettiin pehmeinä. Kaikkiin testattuihin afgaaneihin verrattuna oli hieman pehmeiden määrä laskenut 75 % :sta 67,9 %:iin.

Verrattuna koko testattuun afgaanimäärään on hyväntahtoisten afgaanien määrä pudonnut 71 %:sta 57,1 %:iin. Selvästi pidättyväisten määrä on kuitenkin hyvin pieni, 1,8 %, ja kokonaisuutena ovat afgaanit hyvätahtoisia tai luoksepäästäviä ja vain aavistuksen verran pidättyväisiä (80,3 %).

Laukausvarmojen (+++) osuus 56 testatusta on 10,5 % pienempi (62,5 %), kuin kaikkien 117 testattujen (73 %).
Laukauskokemattomia (++) on reilu kolmannes testatuista.

Taulukko 8. Luonnetestien määrät 2013 - 2022

	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013
LTE	2 tulosta	1 tulosta	3 tulosta	1 tulosta	1 tulosta	12 tulosta	18 tulosta	5 tulosta	2 tulosta	11 tulosta
LTE0										
LTE-										
Yhteensä	2 tulosta	1 tulosta	3 tulosta	1 tulosta	1 tulosta	12 tulosta	18 tulosta	5 tulosta	2 tulosta	11 tulosta

Taulukko 9. Luonnetestattujen afgaanivinttikoirien tulokset 2013 - 2022

	Osasuoritus	Arvo	Tulos	Pisteet	kpl	%
1	Toimintakyky	+2 +1a +1b -1 -2	Hyvä Kohtuullinen Kohtuullisen pieni Pieni Riittämätön	30 15 15 -15 -30	2 23 10 19 2	3,6 % 41,0 % 17,9 % 33,9 % 3,6 %
2	Terävyys	+3 +2 +1a +1b	Kohtuullinen ilman jälj. jäävää hyökkäyshalua Suuri ilman jälj. jäävää hyökkäyshalua Pieni ilman jälj. jäävää hyökkäyshalua Koira, joka ei osoita lainkaan terävyyttä	3 2 1 1	12 2 19 23	21,4 % 3,6 % 33,9 % 41,0 %
3	Puolustushalu	+3 +1 -1 -2	Kohtuullinen, hillitty Pieni Haluton Riittämätön	3 1 -1 -20	10 22 23 1	17,9 % 39,3 % 41,0 % 1,8 %
4	Taisteluhalu	+2a +2b -1 -2 -3	Kohtuullinen Kohtuullisen pieni Pieni Riittämätön Haluton	20 20 -10 -20 -30	8 10 28 7 3	14,3 % 17,9 % 50,0 % 12,5 % 5,4 %
5	Hermorakenne	+2 +1a +1b -1	Tasapainoinen Hieman rauhaton Hermostunein pyrkimyksin Vähän hermostunut	70 35 35 -35	2 29 24 1	3,6 % 51,8 % 42,9 % 1,8 %
6	Temperamentti	+3 +2 +1 -1b -1c	Vilkas Kohtuullisen vilkas Erittäin vilkas Hieman välinpitämätön Impulsiivinen	45 30 15 -15 -15	14 31 8 2 1	25,0 % 55,4 % 14,3 % 3,6 % 1,8 %
7	Kovuus	+3 +1 -2	Kohtuullisen kova Hieman pehmeä Pehmeä	24 8 -16	4 38 14	7,1 % 67,9 % 25,0 %
8	Luoksepäästävyys	+3 +2a +2b -1a	Hyväntahtoinen, luoksepäästävä, avoin Luoksepäästävä, aavistuksen pidättyväinen Luoksepäästävä, hieman pidättyväinen Selvästi pidättyväinen, ei yritä purra	45 30 30 -15	32 13 10 1	57,1 % 23,2 % 17,9 % 1,8 %
9	Laukauspelottomuus	+++ ++ -	Laukausvarma Laukauskokematon Laukausaltis		35 20 1	62,5 % 35,7 % 1,8 %

Jalostustarkastus

Afgaaneille on järjestetty vasta testimuotoinen jalostustarkastus. Tilausta jalostustarkastuksille ei ole ollut. Suunnitelmissa on toteuttaa afgaaneille Kennelliiton käyttäytymisen jalostustarkastus 2020-luvulla.

Näyttelyt

Rotujärjestö on kerännyt näyttelyarvosteluista luonnetta koskevia huomautuksia. Merkintöjä on tullut hyvin vähän. Yleisimmin huomautuksia luonteesta saavat nuoret koirat, jotka väistävät tuomaria.

Taulukko 10. 2013 – 2022 syntyneiden EVA ja HYL-tulokset koiranäyttelyissä (KoiraNet 15.7.2023)

	EVA	HYL	Yhteensä
Junioriluokka	7 tulosta	2 tulosta	1338 tulosta
Nuorten luokka	3 tulosta	0 tulosta	715 tulosta
Avoin luokka	4 tulosta	2 tulosta	950 tulosta
Käyttöluokka	0 tulosta	0 tulosta	55 tulosta
Valioluokka	1 tulosta	2 tulosta	979 tulosta
Veteraaniluokka	0 tulosta	0 tulosta	72 tulosta
Yhteensä	15 tulosta	6 tulosta	4109 tulosta

4.2.5 Käyttö- ja koeominaisuudet

Rodun alkuperäinen käyttö

Afgaaninvinttikoiria on näöllään metsästävä ja saalista ajava vinttikoiria. Afgaaninvinttikoiria on käytetty rodun synnyinseuduilla metsästyskoirana pääasiassa pienen ja keskikokoisen riistan metsästykseen. Yleensä afgaanit metsästävät itsenäisesti metsästäjän seurattessa koiran perässä ratsain. Usein koirien kerrotaan myös metsästäneen uros-narttu -pareina, ja paikoittain niiden apuna käytettiin myös koulutettuja haukkoja. Karu ja vaikeakulkuinen maasto asetti erityisiä vaatimuksia koiran nopeudelle, ketteryydelle ja kestävyydelle.

Käyttöominaisuuksien säilyttäminen

Suomen maasto ei sovellu nopealle ja näkönsä varassa metsästäväälle koiralle, ja niin metsästystapamme tekevät afgaaninvinttikoiran käytön metsästyksessä käytännössä mahdottomaksi. Afgaanien käyttöominaisuuksia pyritään kuitenkin testaamaan ja säilyttämään järjestämällä maasto-, ajue- ja ratakokeita.

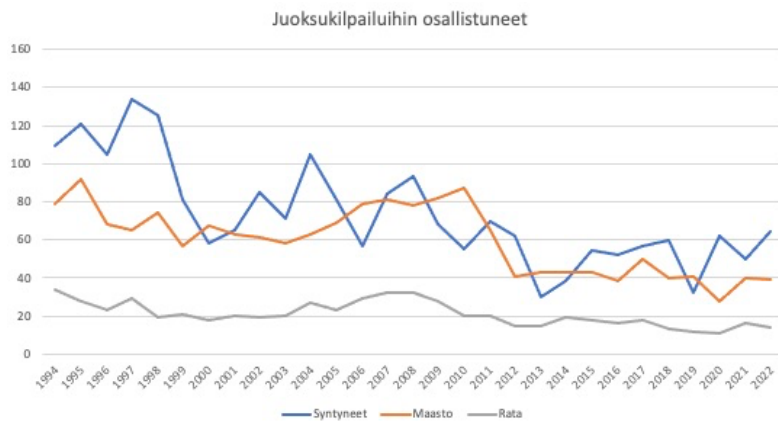
Vinttikoirakokeista afgaaninvinttikoiria voi valmistua kansainväliseksi muoto- ja käyttövalioksi (C.I.B.P), kansainväliseksi käyttövalioksi (C.I.C) sekä Suomen käyttövalioksi KVA-VIR (ratajuoksu), KVA-VIC (maastajuoksu), KVA-VICA (ajuekoe). Noin 30 % afgaaneista osallistuu elämänsä aikana maastajuoksupailuihin, ratajuoksupailuissa osallistujia on huomattavasti vähemmän.

Vuosina 2011-2022 viisi Suomessa syntyneitä afgaania saavutti C.I.B.P tittelin (titteli ollut mahdollista saavuttaa vuodesta 2012. FCI on halunnut tittelillä kannustaa ns. "kauniiden juoksijoiden" kasvattamista). C.I.C (ent. KANS KVA) tittelin vuosina 2011-2022 saavutti myös viisi Suomessa syntyneitä afgaania. Ratakokeissa jaettiin vuosina 2011-2022 afgaaneille 18 käyttövalionarvoa. Huomionarvoista on, että näistä neljä käyttövalion arvon saavuttanutta oli tuontikoiria ja kolme ns. sekalinjaisia (isänä keskieuropalainen juoksijalinjainen afgaani). Maastokokeissa jaettiin vuosina 2011-2022 käyttövalionarvo 36 afgaanille.

Rekisteröintimäärien laskun myötä afgaaninvinttikoirien osallistumisaktiivisuus käyttökokeisiin ja erityisesti maastajuoksuun on laskenut huomattavasti vuoden 2011 jälkeen.

Allaolevassa kuvasta näkyy vuosina 1994-2022 Suomessa maasto- ja ratakokeisiin osallistuneiden afgaaninvinttikoirien lukumäärä. Taulukossa on huomioitu ainoastaan Suomeen rekisteröidyt koirat. Ratajuoksussa on huomioitu kaikki radalla juostavat matkat (280 m, 350 m, 480 m ja 680 m).

Taulukko 11. Suomessa maasto- ja ratakokeisiin osallistuneet afgaaninvinttikoirat 1994-2022 (<https://kilpailut.suomenvinttikoiraliitto.fi/tilastot.php>)

Ratajuoksukokeet

Ratajuoksukokeella voidaan testata ainoastaan koiran viettiä ja nopeutta. Mikäli koira juoksee radalla innokkaasti, on sillä vahva vietti. Ei kuitenkaan voida väittää, että koiralla ei ole viettiä mikäli se ei ole innostunut juoksemaan radalla. Radalla viehe ei liiku "saaliseläimen tavoin", tehden yllättäviä liikkeitä, eikä näin ollen muistuta aitoa metsästystilannetta. Usein kuuleekin, että moni koira juoksee hyvin maastokokeissa ja on innokas elävän riistan perään, mutta ei ns. "syty" radalla.

Suomessa on vinttikoiraradat Helsingissä, Hyvinkäällä, Mikkeliissä, Tampereella, Turussa ja Oulussa. Afgaanin käyttövalioaika on määritetty 480 metrin matkalle. Käyttövalioaika tuli voimaan vuonna 1974, ja oli aluksi 39,5 sekuntia. Vuonna 1976 käyttövalioaika tiukennettiin 39,3 sekuntiin, ja vuonna 1996 se muutettiin 39,8 sekunniksi. Huhtikuussa 2006 tulivat voimaan ratakohtaiset käyttövalioajat. Afgaanin käyttövalioaika on Helsingin, Hyvinkään ja Tampereen radoilla edelleen 39,8 sekuntia ja Oulun, Turun ja Mikkelin radoilla 40,2 sekuntia. Tällä aikojen porrastuksella on tarkoitus tasoittaa rataprofiileiltaan hitaampien ratojen aiheuttamia eroja. Aiemmin käyttövalion aikoja juoksevia koiria oli kauden aikana vain muutama, mutta vuodesta 2013 vähintään 50 % kilpailuihin osallistuneista koirista on saavuttanut käyttövalioajan. Tämä selittyy Suomeen tuoduilla ns. juoksijalinjaisilla afgaaneilla, jotka ovat mullistaneet afgaanien ratajuoksun Suomessa.

Maastajuoksukokeet

Maastajuoksukokeessa koirat juoksevat pareittain mutkitellen kulkevan vieheen perässä. Koiran suoritus arvostellaan viiden eri osa-alueen summana (nopeus, innokkuus, seuraaminen ja ajotyöskentely, ketteryys ja kestävyys). Koesuoritus katsotaan hyväksytyksi kun koira saavuttaa 50 % kokeen maksimipistemäärästä. Vuodesta 2014 alkaen Suomessa on jaettu maastokokeen sertifikaatti kaikille kokeen koirille, jotka saavuttavat 3/4 kokeen maksimipistemäärästä. Ennen vuotta 2014 oli jaossa yksi sertifikaatti kymmentä osallistuvaa koiraa kohden, ja pisteraja sertifikaatin arvoiselle (SA) suoritukselle oli 2/3 maksimipistemäärästä. Uusien sääntöjen myötä SA:n

jakamisesta luovuttiin.

Eri vinttikoiraroduilla on omat, toisistaan hieman poikkeavat tavat metsästä. Siksi tuomarin on maastokokeessa otettava huomioon rotukohtaiset ominaisuudet koirien suorituksia arvioidessaan. Afgaanille erityisen ominaista on hyvä reaktio- ja koordinaatiokyky. Sen tulee pystyä juoksemaan vaikeassakin maastossa varmasti ja kyetä nopeisiin käännöksiin ja rytminvaihdoksiin.

Ajuekokeet

Vuonna 2010 vinttikoirien ajuekokeet hyväksyttiin viralliseksi muodoksi osana maastokoetta. Vuonna 2013 Kennelliitto hyväksyi ajuekokeen omaksi koemuodokseen, ja se erkaantui maastokokeesta. Ajuekokeen päätarkoitus on saada tietoa näöllään ajavien koirien yhteistoiminnasta niiden metsästäessä ryhmänä.

Ajuekokeessa koirat juoksevat kolmen koiran ryhmänä (koirat voivat olla myös keskenään erierotuisia). Koirille ei jaeta yksilöpisteitä vaan ne arvostellaan ajueina. Pisteytys perustuu seitsemään osa- alueeseen: nopeus, innokkuus ja seuraaminen, ketteryys, kiinniotto, yhteistoiminta, käyttäytyminen hihnassa ja käyttäytyminen irti.

Ensimmäinen afgaaniajue nähtiin kisaradoilla Suomessa vuonna 2014. Osallistumisaktiivisuus on ollut vielä muutaman koiran varassa, mutta tulevaisuudessa laji todennäköisesti kehittyy ja saa enemmän jalansijaa muiden käyttökokeiden rinnalla.

4.2.6 Käyttäytyminen kotona sekä lisääntymiskäyttäytyminen

Yksinoloon liittyvät ongelmat

Afgaaninvinttikoirilla esiintyy jonkin verran eroahdistusta. Terveyskyselyssä 2022 (162 vastausta, joista 71 urosta ja 92 narttua) 10 %:lla afgaaneista oli eroahdistusta. Eroahdistus ilmenee mm. huutamisena ja tuhoamisena. Lievemmissä tapauksissa koira ilmaisee yksinjäämistä stressiään läähättämällä tai pyrkimällä mukaan. Eroahdistusta esiintyy yleensä nuorilla koirilla, ja oireet lievenevät tai jäävät kokonaan pois iän myötä.

Lisääntymiskäyttäytyminen

Suurin osa afgaanien kotimaisista astutuksista on luonnollisia. Yleensä astutukset sujuvat hyvin.

Sosiaalinen käyttäytyminen

Afgaanit ovat yleensä sosiaalisia omissa laumassaan ja tuttujen koirien kanssa. Hyvin sosiaalistetut koirat tulevat toimeen myös koirapuistoissa. Jonkin verran esiintyy aggressiivisuutta muille koirille (30 % terveystarkastukseen vastanneista mainitsi koiransa olevan aggressiivinen joillekin koirille ainakin joskus).

Pelot ja ääniherkkyys

Ääniherkkyys ei ole rodulle tyypillistä. Tarkastelukaudella luonnetestatuista afgaaninvinttikoirista laukausvarmoja on 62,5 %. Laukausarkoja koiria ei ole testeissä havaittu lainkaan, mutta yksi laukausaltis on testattu.

Ikään liittyvät käytöshäiriöt

Monilla nuorilla koirilla on noin vuoden iässä ns. mörkökausi, jolloin ne saattavat alkaa pelätä todellisia tai kuviteltuja asioita. Tällöin se saattaa myös yllättäen väistää vieraita ihmisiä, esim. tuomaria näyttelykehässä. Vaihe menee yleensä itsestään ohi.

Rakenteelliset tai terveydelliset seikat, jotka voivat vaikuttaa koirien käyttäytymiseen

Nartuilla lähinnä valeraskausoireet saattavat tehdä niistä haluttomia, laiskoja ja masentuneita juoksuajan jälkeen. Vuoden 2022 terveystarkastuksen mukaan 86 % afgaaninartuista osoitti joko lieviä (48 %) tai runsaita (23 %) valeraskausoireita kiiman jälkeen. 28 % eritti valeraskauden aikana maitoa ja yhtä

monella käytös muuttui. 11 % nartuista hoiti "pentuja". Voimakkaat valeraskausoireet on huomioitava harrastustoiminnassa, erityisesti juoksukilpailuissa, joista usein joudutaan pitämään taukoa valeraskausoireiden ajan. On hyvä muistaa, että valeraskaus on luonnollinen tila eikä sairaus.

4.2.7 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohdista sekä niiden korjaamisesta

Luonnetestin mukaan täytyisi afgaanien toimintakykyä ja hermorakennetta saada parannetuksi, jotta elämä afgaanien parissa arjessa sujuisi hyvin, ja afgaanilla olisi edellytykset toimia hyvänä harrastuskoirana. Afgaanille olisi myös toivottavaa saada hiukan enemmän terävyyttä. Sekä terveystarkastusten että luonnetestattujen koirien otannassa rodussa esiintyy 25 %:lla jonkinasteista arkuutta (luonnetestin pehmeiden koirien osuus). Kuolinsyytilastossa 2,4 % afgaanivinttikoirista mainitaan lopetetuiksi käytös- tai käyttäytymishäiriöiden vuoksi. Käyttäytymisen vuoksi lopetetut ovat olleet keski-ikältään 5 vuotta 11 kuukautta. Jalostuksessa on kiinnitetty huomiota luonteisiin, ja lopetetuista koirista suurin osa oli syntynyt yli kaksikymmentä vuotta sitten. Terveystarkastusten perusteella omistajat eivät koe ongelmia merkittävinä, sillä 90 % vastanneista oli tyytyväisiä koiriansa luonteisiin. Lievinä ongelmina koetaan eroahdistus ja valeraskauden aiheuttamat voimakkaat oireet. Voimakkaasta eroahdistuksesta kärsivää koiraa ei tule käyttää jalostukseen.

Afgaanin koulutuksen tavoitteena on ensisijaisesti tapakasvatus ja koiran hallinta. Varsinaista TOKO- tai agility-harrastusta varten on olemassa huomattavasti sopivampia rotuja, mutta kyllä niitä afgaaninkin kanssa voi harrastaa, jos tiedostaa rodun erityispiirteet. Näitä lajeja harrastavien afgaaninomistajien kokemusten mukaan afgaani vaatii ohjaajaltaan erinomaista koiranlukutaitoa. Afgaania tulee käsitellä määrätietoisesti, mutta hellällä ja ymmärtävällä otteella.

Afgaani tarvitsee paljon liikuntaa, ja mielellään sen tulisi saada juosta vapaana päivittäin. Riistavietin takia afgaania kannattaa pitää irti vain turvallisella, mieluiten aidatulla alueella.

4.3. Terveys ja lisääntyminen

4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet

PEVISA-ohjelman voimaantulovuosi sekä ohjelman muutokset

Afgaanivinttikoiralle ei ole vahvistettu PEVISA-ohjelmaa.

4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet ja viat

Afgaani on yleisesti ottaen terve rotu. Afgaaneilla esiintyy toki monia koirilla yleensä todettuja sairauksia, niiden joukossa myös sellaisia sairauksia ja vikoja, joita pidetään ainakin osittain perinnöllisinä (mm. allergiat, immuunivälitteiset sairaudet ja sydänsairaudet). Mitään erityisesti afgaanille tyypillisiä pidettäviä vakavia sairauksia ei kuitenkaan ole osoitettu. Rodun terveystilanne on maailmanlaajuisesti melko yhteneväinen.

Suomessa rotujärjestön pentuvälityksen suosituksissa mainitaan, että molempien vanhempien silmien tulisi olla tutkittu ennen astutusta ja todettu terveiksi perinnöllisen kaihin osalta, ja lisäksi vähintään toiselta vanhemmista tulisi olla tutkittu kyynärnivelet. Mikäli nämä suositukset eivät täyty, pentuvälityksessä mainitaan miltä osin yhdistelmä ei täytä rotujärjestön suosituksia.

SA-FA on kartoittanut rodun terveyttä koirien omistajille suunnatuilla terveystarkastuksilla vuosina 2004, 2009, 2014, 2019 ja 2022. Lisäksi kasvattajille tehtiin v. 2007 ja 2013 oma kysely, jolla kartoitettiin astutukseen, synnytykseen sekä pikkupentuihinkin (ennen luovutusta) liittyviä kysymyksiä.

Kasvattajakyselyyn kerätään vastauksia ns jatkuvana kyselynä, ja saaduista vastauksista tehtiin yhteenveto v. 2018.

Terveyskyselyiden ongelma niin Suomessa kuin naapurimaassamme Ruotsissakin on, että vastauksia saadaan hyvin niukasti, ja on vaikeaa vetää johtopäätöksiä miten yleisiä sairaudet lopulta ovat populaatiossa. Ruotsin RAS:ssa on dokumentoitu kolmen kyselyn terveystuloksia, ja yleinen mielipide on, että sairauksia esiintyy enemmän kuin mitä kyselyt kertovat.

Viimeisin terveyskysely Ruotsissa tehtiin vuonna 2019. Tavallisia ongelmia kyselyn mukaan olivat korvatulehdukset (39 % vastanneista – 14 % vain kerran elämässä), vatsaongelmat, ja 4 % koirista oli kärsinyt kutinasta. Ainoa autoimmuunisairaus josta oli raportoitu, oli kilpirauhasen vajaatoiminta, yksi tapaus. Sydänsairauksia ei raportoitu. Rakenteellisista ongelmista oli mainittu osteokondroosi (1,5 %), lonkkavika (2 %) ja nivelrikko (2 %) ja spondyloosi (1,5 %). Kasvaimia raportoitiin 12 %:lla koirista, näistä narttujen nisäkasvaimet 29 %. Eturauhasongelmia ei raportoitu lainkaan, kohtutulehduksia oli ilmennyt 10 %:lla nartuista. 9 %:lla koirista oli yhden tai useamman hampaan puutos, yleisimmin premolaarien puute, mutta myös ja poskihampaan puutos esiintyi.

Ruotsissa on pyydetty myös vakuutusyhtiöiltä tilastoja, joista selviävät tavallisimmat korvausasiat. Korvauksia on maksettu yleisemmin neoplastisista muutoksista, eturauhasongelmista (mistä ei lainkaan raportteja terveyskyselyssä!), hammasmurtumista ja korvatulehduksista. Kaikki vakuutusyhtiöt antoivat erilaisia raportteja, eikä niistä voitu selvittää monestako eri sairaudesta oli kysymys, sillä yhden koiran sairaus saattoi esiintyä raporteissa monta kertaa, mikäli sairaudesta oli tehty useampi korvaushakemus.

Syöpäsairaudet

Erilaiset syövät ja kasvaimet ovat afgaanien yleisin kuolinsyy. Useimmiten afgaanit sairastuvat niihin vasta vanhalla iällä, yli 10-vuotiaana. Iäkkäillä afgaaneilla esiintyy kasvaimia erityisesti keuhkojen alueella, nisissä, kiveksissä tai eturauhasessa, vatsan alueella ja suolistossa sekä luu- ja imusolmuke-syöpää. Nuoria afgaaneja on menehtynyt erityisesti luusyöpään ja imusolmuke-syöpään. 10 % terveyskyselyn koirista oli kärsinyt kasvainsairauksista, tavallisin nisäkasvaimet (3 %), sen jälkeen kilpirauhasen kasvaimet (1,5 %)

Keuhkosairaudet

Afgaanin rintakehän rakenne voi altistaa ilmarinnalle (pneumothorax), maitiaisnesterinnalle (chylothorax) tai veririnnalle (hemothorax), joissa rintaonteloon vuotaa ilmaa tai nestettä. Ne ovat vakavia sairauksia, jotka voivat johtaa nopeasti kuolemaan tai vaativat tehokasta ja pitkäaikaista hoitoa. Näitä sairauksia on tullut yksittäisinä tapauksina rotujärjestön tietoon.

Allergiat

Allergiaa ilmoitettiin terveyskyselyissä noin 9 %:lla afgaaneista. Kaikilla kyseessä oli ruoka-aineallergia, jota hoidettiin ruokavaliomuutoksilla. Siitepölyallergiaa ei raportoitu. Allergia ilmeni useimmiten iho-oireina ja kutinana.

Korvatulehdukset

Kolme neljäsosalla koirista ei ollut ollut koskaan tai vain kerran korvatulehdus. Usein tai kroonisesti korvatulehduksista kärsi onneksi vain 5 % vastanneista, joista 1 % kroonisesti. Hiiva ja eritteet korvissa olivat 20 %:lla kiusana. Moni mainitsi niiden olevan riippuvaisia ruokinnasta.

Kilpirauhasen vajaatoiminta

Kilpirauhasen vajaatoiminta (hypotyreoosi) johtuu liian alhaisesta kiertävien kilpirauhashormonien määrästä. Kilpirauhasen vajaatoiminta on koiran yleisin sisäerityssairaus. Sairauden esiintyvyys on

keskimäärin 0,2-0,4 % kaikista koirista, mutta joissakin roduissa esiintyminen on huomattavasti yleisempää. Terveyskyselyissä saatujen vastausten mukaan noin 2 % afgaaneista kärsii kilpirauhasen vajaatoiminnasta. Edellisessä kyselyssä raportoitiin vain yksi tapaus.

Sydänsairaudet

Sydänvikaa raportoitiin terveystutkimuksessa 3 %. Sydänsairauksina mainittiin trikuspidaalivuoto, lievä oikean eteisen laajentuma, keskitasoinen pulmonaalistenoosi, iso eteisväliseinämäreikä, dilatoiva kardiomyopatia ja lievä sydänlihaksen rappeuma.

Sydänsairauksia esiintyy afgaaneilla iäkkäiden koirien kuolinsyynä, mutta joskus myös nuoremmilla koirilla. Taipumusta sydänsairauksiin pidetään perinnöllisenä.

Suomessa vuosina 2011-2022 syntyneistä afgaaneista on 85:llä virallinen sydäntutkimustulos (sydämen kuuntelu 55 kpl, sydämen ultraäänitutkimus 31 kpl, yhdellä koiralla kaksi ultraäänitutkimusta), joissa yhdellä koiralla löydetty trikuspidaaliläpän kehityshäiriö ja yhdellä eteisväliseinämäreikä (*Lähde: KoiraNet 9.11.2023*).

Rotujärjestön tietoon on tullut muutamia dilatoiva kardiomyopatia -tapauksia (DCM).

2000-luvulla on Keski-Euroopassa afgaaneilla todettu sydänsairauksia (mm. DCM) siinä määrin, että rodun jalostusta valvova yhdistys DWZRV (Deutscher Windhundzucht- und Rennverband) on vuodesta 2009 lähtien edellyttänyt jalostukseen käytettäviltä afgaaneilta sydämen ultraäänitutkimusta, joka ei saa olla kahta vuotta vanhempi, ja jalostukseen saa käyttää vaan terveitä koiria. (*Lähde: DWZRV Zuchtordnung*).

Rotujärjestö on tukenut vuodesta 2016 alkaen sydämen ultraäänitutkimuksia.

Silmäsairaudet

Sarveiskalvon dystrofia

Afgaaneilla esiintyy jonkin verran sarveiskalvon dystrofian lievää muotoa. Corneal dystrophy, CD eli sarveiskalvon aineenvaihduntasairaus on usealla rodulla perinnölliseksi epäilty tai todettu sairaus. Osalla roduista sarveiskalvoon ilmaantuu paikallinen, pinnallinen tai sarveiskalvon keskiosassa sijaitseva, näköä usein haittaamaton hento samea alue (epiteliaalinen/stromaalinen dystrofia). Muutos (joka usein sisältää rasvahappokiteitä, kolesterolia) voi olla kimalteleva tai vaalea, joskus hyvin hennoltisesti erotettava, toisinaan hyvin selvä paljaalla silmällä todettava. Vaikka muutos on pääsääntöisesti harmiton, se voi paksuuntua ja mineralisoitua ja ”rapautua” eli haavautua pinnaltaan, jolloin se aiheuttaa kipua ja voi olla hyvin hitaasti paraneva. Tällöin silmä oireilee: punoittaa, vuotaa ja siristää ja vaatii hoitoa. Joillakin roduilla sarveiskalvon syvin osa sairastuu (endoteliaalinen dystrofia), jolloin muutos on usein etenevä ja johtaa lopulta näkökyvyn heikkenemiseen.

CD-diagnoosin saaneita afgaaneita voi käyttää jalostukseen, mutta olisi suotavaa, että parituskumppani olisi CD-vapaa.

(*Lähde: ELL, pieneläinsairauksien erikoiseläinlääkäri, silmätarkastuseläinlääkäri Sari Jalomäki 2020.*)

Kaihi

Afgaaneilla on historiallisesti esiintynyt jonkin verran harmaakaihia. Katarakta eli kaihi voi olla perinnöllinen tai ei-perinnöllinen, synnynnäinen tai hankittu. Perinnöllinen harmaakaihi samentaa silmän linssin osittain tai kokonaan. Useimpien muotojen periytymismallia ei vielä tiedetä. Sairauden alkamisikä vaihtelee suuresti. Perinnöllinen kaihi on yleensä molemminpuolinen ja johtaa sokeuteen, jos linssien samentuminen on täydellinen. Jos kaihisamentuma jää hyvin pieneksi, sillä ei ole vaikutusta koiran näkökykyyn. Edennyt kaihi aiheuttaa silmän sisäistä suonikalvontulehdusta ja siten voi aiheuttaa

kipua.

Perinnöllinen kaihi -diagnoosin saanutta koira ei saa käyttää jalostukseen. Poikkeuksena ovat perinnölliseksi todetut ja oletetut muut vähämerkitykselliset linssin kaihimuutokset, joita saa käyttää jalostukseen terveen kumppanin kanssa. (Lähde: <https://www.kennelliitto.fi/perinnolliset-sairaudet-ja-koiran-hyvinvointi/yleisimmat-silmasairaudet> 9.11.2023)

Afgaaninvinttikoirien silmiä on Suomessa tutkittu perinnöllisen harmaakaihin varalta jo 1960-luvulla ensimmäisten sairaustapausten ilmettyä ja kattavammassa määrin 1970-luvulta lähtien. Silmätarkastettujen koirien osuus oli 1980- ja 1990-luvuilla yli puolet kannasta.

Rotujärjestön suositus on, että kaikkien afgaanien silmät tutkittaisiin, ja ensimmäinen tutkimus tehtäisiin noin 2-vuotiaana. Jos koira tutkitaan vain kerran eläessään, olisi toivottavaa, että se olisi tutkimushetkellä noin 4-vuotias. Rotujärjestön pentulistalle pääsyn ehtona on, että pentueen molemmat vanhemmat on silmätarkastettu ennen astutusta, todettu perinnöllisen kaihin osalta terveiksi ja niillä on voimassa oleva silmätarkastuslausunto. Alle 2-vuotiaana saatu lausunto on voimassa 6 kk. Kaksivuotiaana ja sitä vanhempana saatu lausunto on voimassa 12 kk.

Taulukko 12. Vuosina 2011-2022 syntyneiden afgaanien silmätarkastusten lukumäärät ja diagnoosit. (Koiranet 28.7.2023) Syntyneitä yhteensä 631, tutkittuja yhteensä 218 (= 36 %)

Vuosi	Syntyneitä	Tutkittu	Tutkittu %	Terkeitä	Terkeitä %
2011	70	33	47 %	30	91 %
2012	62	31	50 %	28	90 %
2013	30	18	60 %	15	83 %
2014	38	22	58 %	16	73 %
2015	54	20	37 %	16	80 %
2016	52	18	35 %	15	83 %
2017	57	24	42 %	21	88 %
2018	60	34	57 %	29	85 %
2019	32	6	19 %	5	83 %
2020	62	11	18 %	11	100 %
2021	50	1	2 %	1	100 %
2022	64	0	0 %	0	
<i>Yhteensä</i>	631	218	35 %	187	86 %

Huom! Tässä taulukossa näkyy yksittäisten koirien diagnooseja useammalla eri merkinnällä, eli tästä ei voi laskea esim. kaihitapausten lukumääriä.

Diagnoosi	Esiintymiä
Ei todettu perinnöllisiä silmänsairauksia	187
RD, multifokaali, todettu, lievä	1
Kortikaalinen katarakta, todettu	2
Nukleaarinen katarakta, todettu	1
Posterior polaarinen katarakta, todettu	2
Muu vähämerkityksellinen kaihi, todettu	1
Muu iris sairaus, todettu	1
Sarveiskalvon dystrofia/degeneraatio, todettu, lievä	17
Sarveiskalvon dystrofia/degeneraatio, todettu	2
Sarveiskalvon dystrofia/degeneraatio, epiteliaalinen	3
Distichiasis, todettu, lievä	2

Viikkuluomen ruston kiertymä, operoitu	1
Dermoidi, todettu	1

Kurkunpään halvaus (laryngeal paralysis, LP)

Afgaaneilla on todettu joitakin LP-tapauksia. Rotujärjestö tukee kurkunpään halvauksen diagnosoimiseksi tehtävää täyhystystutkimusta edellyttäen, että koirasta lähetetään DNA-näyte Lohen tutkimusryhmälle.

Vatsalaukun kiertymä (Gastric Dilatation/Volvulus, GDV)

Afgaaneilla on ollut yksittäistapauksina vatsalaukun kiertymää, joka valitettavan usein johtaa koiran kuolemaan/lopettamiseen.

Tuki- ja liikuntaelinongelmat

Vuoden 2022 terveystutkimuksen mukaan jopa 29 % afgaaneista on kärsinyt tuki- ja liikuntaelinongelmista. Ongelmista 11 % johtui tapaturmista. Muita syitä olivat nivelrikko, selkärankaongelmat ja kaularangan nikamamuutokset. Rodussa on esiintynyt muutamia Wobblersin syndrooma -löydöksiä, ja rotujärjestö on tukenut v. 2009 lähtien rotujärjestön jäsenten afgaanien niska- ja selkärankakuvauksia. Rotujärjestölle on toimitettu 13 koiran kuvaustulokset, joista yhdellä oli todettu kaularankarappeumaa, johon liittyy selkäydinpuristusta ja sen aiheuttamia neurologia oireita.

Lonkkanivelen kasvuhäiriö

Lonkkanivelen kasvuhäiriö eli ”lonkkavika”, (engl. hip dysplasia, HD) on koirien yleisin luuston ja nivelten kasvuhäiriö. Se voidaan määritellä perinnölliseksi lonkkanivelen löysyydeksi. Lonkat ovat syntymähetkellä silmämääräisesti normaalit, mutta muutokset alkavat jo pennun ensimmäisten elinviikkojen aikana. Löysyys johtaa reisiluun pään ja lonkkamaljan riittämättömään kontaktiin. Alueelle kohdistuu epänormaalin suuri paine, joka on sitä suurempi mitä pienempi kontaktialue on. Tämä voi johtaa mikromurtumiin ja lonkkamaljan mataloitumiseen. Noin vuoden iässä lantion luutumisen on täydellistä ja yleensä kipukin helpottaa tässä iässä. Lonkkanivelen kasvuhäiriö johtaa usein nivelrikkoon. (<https://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-terveys/perinnolliset-sairaudet-ja-koiran-hyvinvointi/lonkkanivelen-kasvuhairio>)

Afgaania pidettiin pitkään rotuna, jolla ei ole nivelsairauksia. USA:ssa havahduttiin ensimmäisenä tutkimaan afgaanien lonkkia, ja siellä on vuosina 1974-2023 tutkittu 7740 afgaania, joista 6 %:lla on ollut lonkkavikaa ja puolestaan 31 % saanut tuloksen erinomainen. (Lähde www.ofa.org 3.11.2023). Ruotsissa vuosina 2011-2022 syntyneistä afgaaneista on lonkkakuvattu 5,7%, ja niistä 75% on kuvattu lonkiltaan terveiksi (A tai B tulos) (https://hundar.skk.se/avelsdata/Flikar.aspx?sida=Ras_info&id=1)

SA-FA aloitti v. 2009 lonkkakuvausten rahallisen tukemisen, jotta afgaanien lonkkaniveltilanteesta saadaan todennettua tietoa. Vuosina 2011–2022 Suomessa rekisteröidyistä afgaaneista (631 kpl) on virallinen lonkkakuvaustulos 103 yksilöllä (16 %). Niistä 60 %:lla (62 kpl) oli A-lonkat (ei muutoksia), 25 %:lla (26 kpl) tulos B (lähes normaali/rajatapaus), 14 % (14 kpl) tulos C (lievä) ja 1 % (1 kpl) tulos D kohtalainen/keskivaikea ja 0 % tulos E (vaikea).

Taulukko 13. Lonkkaniveltilasto, v. 2011–2022 syntyneet koirat (Koiranet 31.10.2023)

Vuosi	Syntyneitä	A	B	C	D	E	Yhteensä
2011	70	4	2	0	0	0	6
2012	62	2	4	0	0	0	6
2013	30	2	0	1	0	0	3
2014	38	3	3	1	0	0	7

2015	54	5	1	1	0	0	7
2016	52	9	0	3	1	0	13
2017	57	3	3	0	0	0	6
2018	60	14	5	3	0	0	22
2019	32	3	3	2	0	0	8
2020	62	12	2	3	0	0	17
2021	50	1	3	0	0	0	4
2022	64	4	0	0	0	0	4
Yhteensä	631	62	26	14	1	0	103

Olkanivelen kasvuhäiriö (OCD)

Osteokondroosi (osteocondrosis, OC ja osteochondrosis dissecans, OCD) on kasvuhäiriö, jossa rustonalainen luutuminen epäonnistuu. Osteokondroosi on monigeeninen perinnöllinen sairaus, jonka puhkeamiseen vaikuttaa geenien lisäksi monia tekijöitä (nopea kasvu, liiallinen ruokinta ja ylipaino, fyysinen trauma, verenkiertohäiriö ja hormonaaliset tekijät). Ruokinnalla ja pennun mahdollisella ylipainolla on merkitystä kliinisen sairauden kehittymisessä. Koira, jolla on todettu osteokondroosi missä nivelessä tahansa, ei tule käyttää jalostukseen. (<https://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-terveys/koiran-terveystutkimukset/olkanivelen-oc>).

Kennelliitto alkoi rekisteröidä olkanivelen röntgentuloksia vuonna 2016. Yhteensä 29 afgaaninvinttikoiran olkanivelet on tutkittu, 27 ovat olleet terveitä (93 %), ja kaksi sairaita (7 %).

Taulukko 14. Olkaniveltilasto, v. 2011–2022 syntyneet koirat (KoiraNet 31.10.2023)

Vuosi	Syntyneitä	Terveitä	Sairaita	Yhteensä
2017	57	1	0	1
2018	60	4	0	4
2019	32	4	2	6
2020	62	12	0	12
2021	50	3	0	3
2022	64	3	0	3
Yhteensä	327	27	2	29

Kyynärnivelen kasvuhäiriö

Kyynärnivelen kasvuhäiriö (engl. elbow dysplasia, ED) on yleisin isojen ja jättikokoisten koirien etujalan nivelkivun ja ontumisen aiheuttaja. Kyynärnivelen kasvuhäiriön eri muotoja ovat varislisäkkeen (processus coronoideus) sisemmän osan sairaus, olkaluun nivelnastan (condylus humeralis) sisemmän osan osteokondroosi ja kiinnittymätön kyynärpään uloke (processus anconaeus). Kyynärnivelen inkongruenssia (nivelpintojen epäyhdenmukaisuutta) pidetään tärkeänä syynä kaikkiin edellä mainittuihin kasvuhäiriöihin ja myös se lasketaan kyynärnivelen kasvuhäiriöksi.

Kyynärnivelen kasvuhäiriön periytyminen on monigeenistä eli siihen vaikuttaa useita eri geenejä. Nykykäsityksen mukaan perinnöllisillä tekijöillä on suurin osuus kyynärnivelen kasvuhäiriön synnyssä, mutta ympäristötekijöillä on osuutensa sen ilmenemisessä.

Suomessa kyynärnivelen kuvien arviointi perustuu pääasiassa nivelrikon merkkeihin, mutta myös muut kasvuhäiriöön viittaavat röntgenlöydökset huomioidaan. (<https://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-terveys/perinnolliset-sairaudet-ja-koiran-hyvinvointi/kyynarnivelen-kasvuhairiot>)

Vuosina 2011-2022 syntyneistä 631 afgaanista on tutkittu kyynärnivel 100 koiralta (16 % syntyneistä).

Niistä terveitä oli 73 yksilöä (73 %). 16 (16 %) oli kuvaustulos 1 (lievät muutokset), 9 (9 %) tulos 2 (kohtalaiset muutokset) ja 2 (2 %) tulos 3 (voimakkaat muutokset).

Taulukko 15. Kyynärniveltilasto, v. 2011-2022 syntyneet koirat (KoiraNet 31.10.2023)

Vuosi	Syntyneitä	0	1	2	3	Yhteensä
2011	70	3	2	0	0	5
2012	62	7	0	0	0	7
2013	30	1	0	2	0	3
2014	38	2	3	1	1	7
2015	54	6	1	0	0	7
2016	52	11	0	2	0	13
2017	57	3	2	0	0	5
2018	60	18	1	1	0	20
2019	32	7	0	1	0	8
2020	62	12	4	1	0	17
2021	50	1	1	1	1	4
2022	64	2	2	0	0	4
Yhteensä	631	73	16	9	2	100

Hammaspuutokset ja purentaviat

Hammaspuutoksia (useimmiten yhden tai kahden välihampaan eli premolaarin puutoksia) ilmoitettiin terveystarkastuksessa 4 % vastanneista. Muutamien välihampaan puutoksia ei afgaaneilla ole pidetty merkittävänä, koska siitä ei ole koiralle itselleen haittaa. Hammaspuutosten koirien käyttö jalostukseen voi kuitenkin merkitä sekä hammaspuutosten yleistymistä että puuttuvien hampaiden määrän lisääntymistä. 6 %:lla esiintyi purentavikaa, sekä vinopurentaa, alapurentaa että yläpurentaa, yleensä lieväasteisena. Lievä purentavika ei haittaa koiran jokapäiväistä elämää, mutta on ulkomuotovirhe, joka rajoittaa koiran käyttöä näyttelyharrastukseen.

Kivespuutokset

Kasvattaja- ja terveystarkastusten vastausten mukaan kivesvikaa esiintyy rodussa noin 3–4 prosentilla uroksista.

Eturauhasvaivat

Terveystarkastusten vastausten mukaan noin 16 % uroksista oli kärsinyt eturauhasvaivoista.

Valeraskaus

Afgaaninartut kärsivät usein valeraskausoireista (nisien turpoaminen, maidoneritys, käyttäytymisen muutos), jotka usein voimistuvat iän myötä. 75 % terveystarkastuksen vastanneista luokitteli kuitenkin valeraskausoireet lieviksi tai että nartulla ei ole ollenkaan oireita. Valeraskauden kesto oli yleensä joitakin viikkoja.

4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt

Kuolinsyytilasto. Tilastoa luettaessa on huomioitava, että ko. kuolinsyyt ovat koirien omistajien ilmoittamia kuolinsyitä.

Taulukko 16. Kuolinsyytilasto (KoiraNet 15.7.2024)

Kuolinsyy	Keskim. elinikä	Yhteensä	%
-----------	-----------------	----------	---

Hengitystiesairaus	9 vuotta 0 kuukautta	18	2,8
Hermostollinen sairaus	9 vuotta 1 kuukautta	5	0,8
Iho- ja korvasairaudet	6 vuotta 5 kuukautta	3	0,4
Immunologinen sairaus	7 vuotta 7 kuukautta	2	0,3
Kadonnut	13 vuotta 4 kuukautta	1	0,1
Kasvainsairaudet, syöpä	10 vuotta 1 kuukautta	111	17,8
Kuollut ilman sairauden diagnosointia	10 vuotta 6 kuukautta	15	2,4
Lopetus ilman sairauden diagnosointia	10 vuotta 4 kuukautta	36	5,8
Lopetus käytös- tai käyttäytymishäiriöiden vuoksi	5 vuotta 11 kuukautta	15	2,4
Luusto- ja nivelsairaus	5 vuotta 4 kuukautta	9	1,4
Maksan ja ruoansulatuskanavan sairaus	8 vuotta 9 kuukautta	10	1,6
Muu sairaus, jota ei ole listalla	8 vuotta 0 kuukautta	40	6,4
Petovahinko	11 vuotta 0 kuukautta	1	0,1
Selkäsairaus	10 vuotta 1 kuukautta	5	0,8
Sisäeritysrauhasten sairaus	4 vuotta 11 kuukautta	2	0,3
Sydänsairaus	9 vuotta 11 kuukautta	14	2,2
Synnytysvaikeus	7 vuotta 4 kuukautta	1	0,1
Tapaturma tai liikennevahinko	5 vuotta 7 kuukautta	22	3,5
Vanhuus (luonnollinen tai lopetus)	12 vuotta 6 kuukautta	184	29,5
Virtsatie- ja lisääntymiselinten sairaus	9 vuotta 7 kuukautta	8	1,3
Kuolinsyytä ei ole ilmoitettu	9 vuotta 11 kuukautta	122	19,5
Kaikki yhteensä	10 vuotta 3 kuukautta	624	

Rotujärjestön ylläpitämän elinikärekisterin mukaan afgaanin keskimääräinen elinikä on noin 10 vuotta. Vanhimmat suomalaiset afgaanit ovat eläneet 15-16 -vuotiaiksi.

4.3.4 Lisääntyminen

Keskimääräinen pentuekoko

Vuosina 2011-2022 syntyneiden pentueiden keskimääräinen pentuekoko oli 5,9 pentua, vaihteluvälin ollessa 1–11 rekisteröityä pentua. Vuosien 2008-2016 aikana kasvattajakyselyyn saatujen vastausten mukaan syntymäpaino vaihtelee noin 230–650 gramman välillä, keskiarvon ollessa noin 430 grammaa.

Taulukko 17. Keskimääräinen pentuekoko vuosina 2011-2022 (KoiraNet 31.10.2023)

2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011
5,3	5	7,6	6	5,8	6,4	5,8	5,6	5,3	4,5	8	5,7

Astumisvaikeudet

Afgaanien astutukset sujuvat yleensä hyvin, ja koirat tarvitsevat vain vähän, jos ollenkaan ihmisten apua. Joitakin tapauksia on kuitenkin ollut, joissa uros ei ole ollut halukas astumaan, mutta toinen uros on astunut nartun ilman ongelmia. Keinosiemennystä tuorespermalla oli käytetty yhdessä tapauksessa, syynä kasvattajan ilmoituksen mukaan tekniset ongelmat, ei uroksen kiinnostuksen puute. Muiden keinosiemennysten syynä oli ulkomaisen uroksen käyttö ja pitkä välimatka.

Tiinehtymisvaikeudet

Astutetuista nartuista arviolta 10 % on jäänyt tyhjäksi. Tyhjäksi jäämisen syytä ei voi varmasti yksilöidä, mutta useimmiten syynä arvellaan olevan väärä astutusajankohta tai sperman heikko laatu. Parissa tapauksessa syynä on ollut nartun rakenteellinen vika, jolloin uros ei ole pystynyt astumaan narttua luonnollisesti. Näitä emättimen kalvoja ja väliseiniä esiintyy jonkin verran, ja ne voivat myös olla esteenä normaalille synnytykselle.

Synnytysongelmat

Afgaaninvinttikoiran rakenne on kaikin puolin liioittelematon, ja afgaani synnyttääkin usein ilman

ongelmia. Noin joka viidennessä synnytyksessä kuitenkin tarvitaan jonkinlaista eläinlääkärin apua esim. polttoheikkouden tai isokokoisen pennun takia. Keisarinleikkaukseen johtavista syistä tavallisin on isokokoinen pentu, joka on juuttunut synnytyskanavaan.

Pentujen hoitamiseen liittyvät ongelmat nartuilla

Afgaaninartut hoitavat pentunsa hyvin vähintäänkin ensimmäiset viikot, yleisimmin luovutusikänsä asti.

Pentukuolleisuus

Kasvattajakyselyihin vuosien 2008-2016 aikana saatujen vastausten mukaan pennuista vajaa 5 % syntyi kuolleina tai menehtyi synnytyksen yhteydessä. Ennen luovutusikää pennuista kuoli tai jouduttiin lopettamaan lisäksi noin 5 prosenttia. Syinä mainittiin mm. vuorokautta myöhemmin syntynyt pentu, kohdussa puristuksissa ollut kumpurajalka, nesteytyskohdan tulehtuminen, vierasesineen aiheuttama ruokatorven laajentuma ja synnytyskanavassa olleen kuolleen pennun aiheuttama myrkytys, johon menehtyi kaksi pentua ennen kuin pennuille ja emälle saatiin antibioottikuuri.

Synnynnäiset viat ja epämuodostumat

Pennuilla esiintyy satunnaisesti synnynnisiä vikoja tai epämuodostumia. Yleisimpänä voidaan mainita napatyry. Muita afgaaneilla pentuaikana esiintyneitä sairauksia tai vikoja ovat olleet mm. purentavika, ruokatorven laajentuma, ruokatorven ahtauma, pikkupentujen märkivä ihotulehdus (juveniili pyoderma), vatsaportin tyrä tai toimintahäiriö (achalasia), alaleuan kehityshäiriö, jalan epämuodostuma, häntämutka ja epäilty sydänvika, kun pentu oli veltto eikä ruokinnasta huolimatta ruvennut kasvamaan.

4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet

Afgaaninvinttikoiria on rakenteeltaan liioittelemaan peruskoira. Sillä ei ole sellaisia liioiteltuja anatomisia piirteitä, jotka altistaisivat yksilöt sairauksille tai lisääntymis- ja hyvinvointiongelmille. Afgaanin turkki ei kuulu varsinaisesti anatomiaan, mutta todettakoon, että hoitamaton, takkuinen turkki aiheuttaa koiralle helposti iho-ongelmia.

4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä

Rodun yleisin kuolinsyy ovat erilaiset syöpäsairaudet. Niiden lisäksi esiintyy jonkin verran keuhkosairauksia ja kurkunpään halvausta. Koiran elämänlaatuun suuresti vaikuttavia tekijöitä ovat erilaiset luustosairaudet, ja erityisesti kyynärien kohdalla on viime aikoina, kun enemmän koiria on kuvattu, tullut esille huomattava määrä sairaita koiria. Vakavista silmänsairauksista esiintyy ainoastaan kaihia.

Lisääntymisessä on syytä kiinnittää huomiota urosten astumishalukkuuteen. Keinosiemennystä ei tulisi käyttää vain siksi, että uros ei ole halukas astumaan narttua.

4.4. Ulkomuoto

Rotumääritelmän päähuomio on terveessä rakenteessa ja rodulle tyypillisissä liikkeissä sekä rodulle tyypillisissä yksityiskohdissa (kuten suuret tassut, kolmionmuotoiset silmät, silmukkahäntä ja turkin kasvutapa).

Afgaani on roturyhmänsä yksi näyttävimmistä roduista muista erottuvine liikkeineen ja liehuvine turkkeineen. Afgaani on lähes neliö, sillä on suuret tassut, ja se on melko hyvin kulmautunut verrattuna muihin vinttikoiriin. Sen pitkä ja silkkinen turkki voi olla kevyt tai runsas, ja sen tulee antaa kasvaa luonnonmukaisesti. Pään asennon tulee olla ylväs, ihan kuin koira katsoisi kaukaisuudessa näkyvän

saaliin perään. Afgaanin olemus ilmentää ketteryyttä, nopeutta ja voimaa yhdistyneenä itämaiseen arvokkuuteen. Vaikka afgaanin liikkeiden tulee olla kevyet ja vaivattomat, on sillä vinttikoiraksi vahva luusto. Se ei kuitenkaan saa olla olemukseltaan kömpelö tai raskas, vaan sen pitää olla selvästi tyylikäs ja vinttikoiramainen.

Rodun ihannekuvaksi muodostui Zardin-niminen uros, joka tuotiin Intian kautta Englantiin vuonna 1907. Se herätti suurta huomiota, mutta siltä ei jäänyt jälkeläisiä jatkojalostukseen. Ensimmäinen Englannissa laadittu rotumääritelmä (Bell-Murray -harrastajien laatima ns. Denyer Standard 1925) perustui vuonna 1906 intialaisessa kenneljulkaisussa julkaistuun kuvaukseen Zardinista. Vuonna 1927 Ghazni-harrastajat perustivat uuden rotuyhdistyksen (Afghan Hound Association) ja laativat oman, yksityiskohtaisemman rotumääritelmän. Tyyppikiistojen vuoksi molemmat rotumääritelmät olivat useita vuosia voimassa rinnakkain. Toisen maailmansodan jälkeen kasvatustyö elvytettiin ja voimien yhdistämiseksi rotumääritelmää tarkistettiin ja muotoiltiin uudelleen vuonna 1946, pitäen edelleen Zardinia ihanteena. Englannin Kennelklubi vahvisti sen viralliseksi rotumääritelmäksi vuonna 1950. Koska FCI:ssä rodun vastuun on Englanti, tämä rotumääritelmä on voimassa kaikissa FCI-maissa. Viimeisin rotumääritelmän täydennys tehtiin vuonna 2021.

Yhdysvalloissa laadittiin jo 1920-luvulla oma rotumääritelmä, joka perustui vuoden 1925 Denyer Standardiin, ja sitä on sen jälkeen täydennetty itsenäisesti englantilaisesta rotumääritelmästä riippumatta. Siksi nykyinen American Kennel Clubin rotumääritelmä poikkeaa englantilaisesta useissa kohdin, mm. pään, purennan, hännän ja koon osalta.

Myöhempään alkuperämaatuonteihin perustuvilla koirakannoilla on laadittu omat rotumääritelmät kahdessa maassa. Sveitsin kennelliitto on vahvistanut rotumääritelmän rotukirjan liitteeseen otetulle Khalag tazi –muunnokselle ja Venäjällä on oma rotumääritelmä aboriginaali-afgaanille. Kumpikaan ei kuitenkaan ole FCI:n tunnustama rotu.

Rotumääritelmän laadinnassa ihanteena pidetty Zardin, tuotu Englantiin 1907.

4.4.1 Rotumääritelmä

FCI:n numero: 228

Hyväksytty: FCI 6.9.2021 Kennelliitto 18.11.2021

AFGAANINVINTTIKOIRA

Alkuperämaa: Afganistan

Vastuumaa: Iso-Britannia

KÄYTTÖTARKOITUS: Vinttikoiria.

FCI:n LUOKITUS: Ryhmä 10 vinttikoirat, alaryhmä 1 pitkä- ja hapsukarvaiset vinttikoirat.

Käyttökoetulosta ei vaadita.

LYHYT HISTORIAOSUUS: Ensimmäiset afgaaninvinttikoirat tuotiin Britanniaan 1900-luvun alussa, ja yksi niistä, nimeltään Zardin, voitti näyttävästi vuoden 1907 Crystal Palacen näyttelyn Lontoossa. Rotu tunnetaan myös nimellä "Tazi", mitä tukee sen yhdennäköisyys samannimisen venäläisen rodun kanssa. Afgaaninvinttikoiria kuuluu tyypillisiin vinttikoirarotuihin, joilla metsästetään ja joka tilaisuuden tullen lähtee ajoon. Kuten nimestäkin voi päätellä, rotu on kotoisin Afganistanin vuorilta. Nykyisin se on myös loisteliias näyttelykoira, jossa aina tulee yhdistyä voima ja arvokkuus. Sillä on pitkä silkkinen karva ja itämainen ilme.

YLEISVAIKUTELMA: Olemus kuvastaa vahvuutta ja arvokkuutta yhdistyneenä nopeuteen ja voimaan.

Pää on ylväästi koholla.

KÄYTTÄYTYMINEN / LUONNE: Itämainen ilme on rodulle tyypillinen. Afgaaninvinttikoiria katsoo suoraan ihmiseen ja ikään kuin hänen lävitseen. Koira on arvonsa tunteva ja pidättyväinen, luonteessa on myös tietynlaista kiihkeyttä.

PÄÄ

Kallo: Pitkä, ei liian kapea, sopusuhtainen, niskakyhmy on selvä. Päälaki on pitkän karvan peittämä.

Otsapenger: Vähäinen.

Kirsu: Mieluiten musta, maksanruskea hyväksytään vaaleilla yksilöillä. Kuono-osa: Pitkä; leuat ovat vahvat.

Leuat / hampaat / purenta: Leuat ovat voimakkaat. Täydellinen, säännöllinen ja täysihampainen leikkaava purenta, ts. alaleuan etuhampaat koskettavat kevyesti yläleuan etuhampaiden takapintaa; hampaat ovat suorassa kulmassa leukoihin nähden. Tasapurenta sallitaan.

Silmät: Mieluiten tummat, mutta kullanuskeatkin voidaan sallia; vaikuttavat lähes kolmiomaisilta, sisänurkasta ulkonurkkaan päin hieman ylöspäin viistot.

Korvat: Alas ja taakse kiinnittyneet, tiiviisti päänmyötäisesti riippuvat; pitkän, silkinhienon karvan peittämät.

KAULA: Pitkä ja vahva. Pään asento on ylväs.

RUNKO

Selkä: Vaakasuora, keskipitkä ja lihaksikas.

Lanne: Suora, leveä ja melko lyhyt.

Lantio: Hieman viisto. Sarvennaiset ovat melko korostuneet ja kaukana toisistaan.

Rintakehä: Kylkiluut ovat kohtalaisen kaareutuneet, rintakehä on syvä.

HÄNTÄ: Ei liian lyhyt. Alas kiinnittynyt, hännänpäissä on silmukka; niukasti hapsutusta. Häntä kohoaa koiran liikkuessa.

RAAJAT

ETURAAJAT:

Lavat: Pitkät ja viistot, taakse sijoittuneet, lihaksikkaat ja voimakkaat olematta raskaat.

Olkavarret: Pitkät ja viistot.

Kyynärpäät: Sivulta katsottuna sään kanssa samalla pystysuoralla linjalla, tiiviisti rungonmyötäiset,

eivät sisä- eivätkä ulkokierteiset.

Kyynärvarret: Suorat ja vahvaluiset.

Välikämmenet: Pitkät ja joustavat.

Etukäpälät: Voimakkaat ja erittäin suuret, pitkät ja leveät, pitkän ja tiheän karvan peittämät. Kaarevat varpaat, päkiät tiiviisti maata vasten.

TAKARAAJAT:

Yleisvaikutelma: Voimakkaat, lonkasta kintereeseen hyvin pitkät, kintereet matalat.

Polvet: Hyvin kulmautuneet ja hyväasentoiset.

Takakäpälät: Pitkät, mutta eivät aivan yhtä leveät kuin etukäpälät. Pitkän ja tiheän karvan peittämät. Kaarevat varpaat, päkiät tiiviisti maata vasten.

LIIKKEET: Sulavat, joustavat ja erittäin tyylikkää.

KARVAPEITE

Karva: Pitkää ja silkinhienoa kyljissä, kupeissa sekä etu- ja takaraajoissa. Täysikasvuisilla koirilla selkäkarva on lyhyttä ja ihonmyötäistä lavoista taaksepäin. Päälaella otsasta taaksepäin karva on pitkää ja silkinhienoa (topknot), kuono-osassa lyhyttä. Korvat ja raajat ovat runsaskarvaiset. Välikämmenet voivat olla lyhytkarvaiset (ns. peilit). Karvapeitteen tulee kehittyä luonnollisesti. Vähäisinkin turkin muotoileminen saksilla tai trimmauskoneella on kielletty.

Väri: Kaikki värit hyväksytään, kuitenkin isot valkoiset merkit päässä tai valkoinen kaulus ovat vakava virhe.

KOKO:

Ihannesäkäkorkeus: Urokset: 68–74 cm, Nartut 63–69 cm.

VIRHEET: Kaikki poikkeamat edellä mainituista kohdista luetaan virheiksi suhteutettuna virheen vakavuuteen ja sen vaikutukseen koiran terveyteen ja hyvinvointiin.

HYLKÄÄVÄT VIRHEET:

- Aggressiivisuus tai voimakas arkuus
- Selvästi epänormaali rakenne tai käyttäytyminen

HUOM. Uroksilla tulee olla kaksi normaalisti kehittynyttä kivistä täysin laskeutuneina kivespussiin. Jalostukseen tulee käyttää vain toiminnallisesti ja kliinisesti terveitä, rakenteeltaan rodunomaisia koiria.

Afgaanien rakenteelliset ongelmat

Afgaani on yksi näyttävimmistä koiraroduista. Ryhdikkyys, hulmuava turkki ja ainutlaatuinen liikuntatapa ovat ominaisuuksia, jotka ovat tehneet afgaanista suosittun näyttelykoiran useimmissa kennelmaissa. Kilpailu kehissä on kovaa, ja isoista koiramääristä erottuvat parhaiten ryhdikkäimmät ja näyttävimmät liikkuvat yksilöt, mikä ei ole voinut olla vaikuttamatta kasvattajien jalostusvalintoihin ja sen myötä afgaanin rakenteeseen.

Näyttävyyden tavoittelu on aiheuttanut sen, että osa koirista on liian suuria. Suuri koko aiheuttaa usein myös sen, että koirasta tulee kömpelö ja sen vinttikoiramaisuus ja sukupuolileima häviävät sen olemuksesta.

Liioitellun ryhdin myötä ovat etuasentoiset etuosat, pystyt lavat ja suorat olkavarret yleistyneet. Etuasentoisessa etuosassa koko eturaaja on sijoittunut liian eteen niin, että kyynärpään kohdalle piirretty pystysuora viiva ei osu koiran säähen kohdalle, kuten pitäisi, vaan keskelle kaulaa. Afgaanin lapojen ja olkavarsien tulee olla pitkät ja viistot. Eturaajat ovat hyvin rungon alla. Pään asento on luonnollinen sekä seistessä että liikkeessä. Afgaanin kaulan tulisi olla yhtä pitkän kuin sen pää on.

Näyttäviä, äärimmäisen avoimia sivuliikkeitä haettaessa ovat lantion ja takaraajojen mittasuhteet muuttuneet. Yleistyviä virheitä ovat jyrkkä lantio, lyhyt reisiluu ja liian pitkä sääriluu, ja toisaalta liian tasainen risti ja lyhyet, suorat takaraajat. Afgaanin lantion tulee olla hieman viisto, reisiluun ja sääriluun yhtä pitkät ja takaraajojen pitkät. Vääränlainen hännänkiinnitys nostaa koiran hännän kaartumaan selän päälle, mikä saattaa kyllä olla näyttävää, mutta virheellistä.

Etuosan ja takaosan virheet vaikuttavat ylälinjaan, jonka virheet ovat tällä hetkellä yksi rodun suurimmista ongelmista. Afgaaneilla esiintyy notkoselkiä, karpinselkiä, laskevia selkälinjoja ja takakorkeutta. Selän tulee olla suora ja joustava sekä seistessä että liikkuesssa. Säkä ja sarvennaiset ovat jokseenkin samalla tasolla. Etuasentoisen etuosan myötä afgaanin liike muuttuu hyvin epätasapainoiseksi; etuliike jää hyvin lyhyeksi, kun taas takapotku on pitkä. Jalat menevät ristiin rungon alla, paitsi hyvin pitkärunkoisella koiralla; jos taas koiran runko on hyvin lyhyt, takajalka astuu selkeästi etujalan ulkopuolelle edestakaisissa liikkeissä katsottuna. Epätasapaino näkyy sivuliikkeissä myös siten, että etujalka on jo maassa takajalan ollessa vielä ilmassa, lyhyt olkavarsi ja pysty lapa rajoittavat etuliikkeen ulottuvuutta. Yliryhtisillä koirilla tämä on vaikea havaita, koska pään väärän asennon vuoksi myös etuosa nousee liikkeessä.

Afgaanin itämainen ilme on yksi sen tärkeimmistä rotuominaisuuksista ja sen säilymiseen tulisi kiinnittää erityistä huomiota. Afgaaneissa näkyy enenevässä määrin koiria, joilta puuttuu otsapenger täysin, silmät ovat pyöreät ja niissä on liian löysä alaluomi/vaalea vilkkuluomi. Pään linjojen tulisi olla yhdensuuntaiset; kallo ei saa olla luisu, vaan saman suuntainen kuonon kanssa ja myös yhtä pitkä. Alaleuan tulee olla vahva eivätkä ylähuulet saa peittää sitä. Afgaanin ilme ei saa olla surullinen.

Riittävän vahva luusto, suuret tassut ja vahvat alaleuat ovat ominaisuuksia, joiden säilymistä rodussa tulee vaalia. Kevytluustoisia afgaaneita on paljon.

4.4.2 Näyttelyt ja jalostustarkastukset

Rodun koirien näyttelykäynnit

Afgaani oli vuosikymmenten ajan yksi suosituimmista näyttelyroduista, mutta sen status sellaisena on muuttunut viime vuosina valitettavan paljon. Osanottojamäärät ovat laskeneet suuresti samalla kun rekisteröintimäärät ovat pienentyneet. Hieman yli puolet afgaaneista käy näyttelyssä vähintään yhden kerran elämänsä aikana. Näyttelyarvostelujen kautta saatava kuva rodun ulkomuodon tasosta kattaa siten melko hyvin suomalaisen afgaanikannan.

Valtaosa näyttelyissä käyneistä afgaaneista on arvioitu ulkomuodoltaan erinomaisiksi tai erittäin hyväksi. Vuosina 2011-2022 Suomessa syntyneistä näyttelyissä käyneistä afgaaneista 95 % oli saanut vähintään kerran laatuarvostelussa arvosanan EH tai ERI.

Rotujärjestön erikoisnäyttely järjestetään vuosittain ja sen tuomariksi kutsutaan ulkomailta rodun asiantuntija, lähes aina kasvattajatuomari. Suuri osa suomalaisesta afgaanikannasta tulee arvioiduksi rotujärjestön erikoisnäyttelyssä, sillä sen osallistujamäärä on ylittänyt vuotuiset rekisteröintimäärät.

Taulukko 18. Vuosina 2011–2022 syntyneiden afgaanien näyttelykäynnit (Koiranet 1.9.2023)

Syntymävuosi	Suomessa syntyneitä	Käynyt näyttelyssä	% omasta ikäluokasta
2011	70	40	57 %
2012	62	43	69 %
2013	30	13	43 %
2014	38	22	58 %

2015	54	24	44 %
2016	52	36	69 %
2017	57	29	51 %
2018	60	30	50 %
2019	32	10	31 %
2020	62	30	48 %
2021	50	22	44 %
2022	64	33	51 %
Yhteensä	631	331	52 %

Rodun koirien jalostustarkastukset

Jalostustarkastus on järjestetty vain kerran, vuonna 2010, sekin testimuotoisena. Rotujärjestöllä on valmius järjestää jalostustarkastuksia tarvittaessa. Koirien näyttelyaktiivisuus on kuitenkin pysynyt niin korkeana, ettei tarvetta jalostustarkastuksille ole kasvattajien mielestä ollut.

4.4.3 Ulkomuoto ja rodun käyttötarkoitus

Alkuperämaan vaihtelevat maasto- ja ilmasto-olosuhteet sekä metsästettävän riistan laatu muovasivat vinttikoirat hieman erityyppisiksi eri alueilla. Tyyppien erot eivät kuitenkaan olleet selkeärajaisia eikä niitä ole jalostuksessa pidetty erillään. Tasankojen metsästyskoiran kevyt rakenne ja avoimet kulmaukset viittaavat nopeaan ja suoraviivaiseen juoksuun, vuoristojen koira on vankempi, ketterä metsästäjä. Rotumääritelmä ei erottele eri tyyppisiä. Afgaania on kotimaassaan käytetty pienten ja keskikokoisten riistaeläinten metsästykseen, ja niiden tehtävänä on ollut juosta saalis kiinni ja tappaa se. Koirat on voitu myös opettaa pidättelemään saalista, kunnes omistaja on ehtinyt paikalle ja lopettanut saaliin. Karu ja vaikeakulkuinen maasto on asettanut erityisiä vaatimuksia koiran nopeudelle, ketteryydelle ja kestävyydelle, ja haasteellinen riista on vaatinut erityisen nopeaa reaktiokykyä ja luonteen kiihkeyttä.

Afgaaninvinttikoiran rooli on muuttunut alkuperäisestä, haastavassa maastossa metsästävästä vinttikoirasta länsimaissa vahvasti harrastus- ja seurakoiraksi. Rodun maasto- sekä ratajuoksuvaatimukset vaativat rakenteelta eri asioita kuin alkuperäinen metsästyskäyttö, elävä riista käyttäytyy eri tavoin kuin moottorikäyttöinen viehe, ja riistan ennakoimaton käytös vaikuttaa koiran juoksuasentoon. Ratajuoksijoilla pääpaino on nopeudessa, jolloin ketteryydestä tai rungon mittasuhteista voidaan tinkiä sen kustannuksella. Näyttelykehässä ei mitata käyttöominaisuuksia lainkaan, mutta hyvä rakenteisen afgaanin tulisi pystyä rakenteensa puolesta toimimaan alkuperäisessä käyttötarkoituksessaan.

Rotumääritelmän mukainen afgaani on terverakenteinen ja liioittelematon, lihaksikas ja vahvaluustoinen vinttikoiraa, jonka ulkomuodosta ei aiheudu ongelmia sen terveydelle ja toiminnallisuudelle.

4.4.4 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ulkomuoto- ja rakenneongelmista

Afgaani on suosittu näyttelyrotu. Näyttävyyden tavoittelu on johtanut siihen, että alkuperäisestä laukkaavasta metsästyskoirasta on tullut näyttävästi ravaava näyttelykoira. Näyttelyissä palkitaan herkästi näyttävämpää ulkonäköä maltillisen rotumääritelmän mukaisen rakenteen kustannuksella. Suurimmat rakenteelliset ongelmat löytyvät etu- ja takaosassa, mutta myös rotutyypillisten yksityiskohtien puutteita on nähtävissä.

Afgaanien ulkomuodon taso on pysynyt jokseenkin samanlaisena viimeisten kymmenen vuoden aikana.

5. YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA

Rodun edellisen jalostuksen tavoiteohjelman voimassaolokausi
2019-2024

Rodun ensimmäisen tavoiteohjelman voimassaolokausi
2007-2011

5.1 Käytetyimpien jalostuskoirien taso

Pääsääntöisesti jalostuskoirat ovat olleet muotovalioita. Uroksia on käytetty laajalla pohjalla, eikä matadorijalostusta ole esiintynyt. Perinteisesti on afgaaneilla peilattu ainoastaan silmät. Silmien kohdalla tilanne on hyvä, vakavista silmämuutoksista ei esiinny muita kuin kaihia. Koiria, joilla on muita kuin vähämerkityksellisiä kaihilöydöksiä, ei käytetä jalostukseen. Viimeisten viiden vuoden aikana on ryhdytty kuvauttamaan luustoa ja on huomattu, että etenkin kyynärien osalta löytyy paljon sairaita koiria. Tähän mennessä on kuvattu lähinnä yksi sukupolvi

Taulukko 19. Urosten jälkeläistilasto (syntymävuosi 2013 - 2022)

	Uros	Syntymä - vuosi	Pennut	Toisessa polvessa	Lonkat. tutkittu	Lonkat sairaat	Kyynärp. tutkittu	Kyynärp. sairaat	Silmät tutkittu	Silmät sairaat
1	MANDINAH KINGDOM OF HEAVEN	2015	19	20	5	2	5	0	7	1
2	SCARAMIS ATTENTION PLEASE	2016	13	0	1	0	1	1	1	0
3	OSHANAMEH'S PERFECT STORM	2017	10	0	0	0	0	0	0	0
4	KJAVU IT TELLS	2013	10	0	1	0	1	0	0	0
5	ELSTO HAMID	2019	10	0	1	0	1	0	0	0
6	PRAMYA EAT YOUR WORDS	2014	9	0	1	1	1	0	0	0
7	NOT GUILTY WILD HOWL	2018	9	0	3	0	3	1	3	0
8	PRAMYA HI I'M FAMOUS	2018	9	0	2	0	2	2	1	0
9	PRAMYA GIVES ME GOOSEBUMPS	2017	9	0	0	0	0	0	0	0
10	KHAOS D'KING OF TODAY	2018	9	0	1	1	1	0	0	0
11	GILTHONIEL'S PILGRIM OF AVALON	2013	8	25	2	0	2	0	5	0
12	NOT GUILTY WHERE'S WALDO	2018	8	0	5	0	5	1	5	0
13	PAPATAZIN ZIGGY STARDUST	2014	8	0	1	0	1	0	1	0
14	ELEVATEURGAMECYNERGY OF MEADOW VALLEY	2013	8	12	3	0	1	0	4	0
15	CLOUDSIDE FLASH STRIKE	2014	8	0	0	0	0	0	0	0
16	XENOS TOXIC	2015	7	0	0	0	0	0	0	0
17	MELEK TAUS TYPHOON	2018	7	0	0	0	0	0	0	0
18	PAPATAZIN LUCKY LUKE	2020	7	0	2	0	2	1	0	0
19	GILTHONIEL'S THE GREY PILGRIM	2017	7	6	6	1	6	3	2	0
20	PRAMYA FACE FOR THE GAME	2016	7	0	0	0	0	0	0	0

Taulukko 20. Narttujen jälkeläistilasto (syntymävuosi 2013 - 2022)

	Narttu	Synt- vuosi	Pennut	Toisessa polvessa	Lonkat tutkittu	Lonkat sairaat	Kynnärp. tutkittu	Kynnärp. sairaat	Silmät tutkittu	Silmät sairaat
1	PAPATAZIN BONNIE BLUE BUTLER	2015	22	7	2	1	2	0	1	0
2	CELESTIAN STARRY STARRY NIGHT	2015	15	24	8	1	8	3	7	0
3	CYAN METIS	2013	14	0	7	0	7	2	7	0
4	AMAL SALANG HERMIONE MY INGENUE	2015	11	5	4	1	4	1	2	0
5	NABILA'S PIECE OF MY HEART	2013	10	19	1	0	1	0	8	0
6	NABILA'S NIGHT FAIRY OF NARNIA	2017	10	0	0	0	0	0	0	0
7	AMAL SALANG IRON MAIDEN	2015	10	0	1	0	1	0	0	0
8	NABILA'S NEVERTHELESS NONETHELESS	2017	9	0	3	0	3	1	3	0
9	SHERALJI ALMOST HEAVEN	2018	9	0	0	0	0	0	0	0
10	PRAMYA EVERY MAN IS MINE	2014	9	0	2	0	2	2	1	0
11	MERRICK MARY POPPINS	2016	8	0	0	0	0	0	0	0
12	PUNAPAUAN NIINI	2014	8	6	0	0	0	0	2	1
13	WHITE INFINITY'S FAR FAR AWAY	2014	8	12	3	0	1	0	4	0
14	INGENUE ARABEZQUE ON SILK	2016	7	0	0	0	0	0	0	0
15	EL ROALITO GIRL YOU ARE THE STAR	2015	7	0	2	0	2	1	0	0
16	SCARAMIS ARE YOU GONNA KISS ME OR NOT	2016	6	0	0	0	0	0	0	0
17	PUNAPAUAN SIRKKU	2017	6	0	0	0	0	0	0	0
18	NOT GUILTY DANCING ON MY OWN	2020	6	0	0	0	0	0	0	0
19	ERSARI DEZALIK AT ONYCHINUS	2015	5	0	2	0	2	0	3	1
20	INGENUE BAD ROMANZE	2016	5	0	0	0	0	0	0	0

5.2 Aiemman jalostuksen tavoiteohjelman toteutuminen

Rotujärjestön tavoitteet ja strategiat olivat edellisessä tavoiteohjelmassa samat kuin ensimmäisessä tavoiteohjelmassa. Ongelmiin ja riskeihin varautumiseksi rotujärjestö pyrkii käyttämään strategiansa mukaisia keinoja. Näitä ovat mm. kasvattajille, koiranomistajille ja tuomareille suunnattu koulutus ja tiedotus, jalostusta koskevat suositukset sekä terveystutkimusten taloudellinen tukeminen.

Taulukko 21. Edellisen tavoiteohjelman toteutuminen (2017 - 2024):

Tavoite	Toimenpide	Tulos
Jalostuspohja Ongelmien ennaltaehkäisemiseksi pyritään turvaamaan laaja geenipooli ja hidastamaan sukusiitosasteen kasvua.	Jalostussuositukset: SKL:n jalostusstrategian suositusten noudattaminen (sukusiitos alle 6,25 % neljällä tai viidellä sukupolvella laskettuna), uusintayhdistelmiä ei tule tehdä ja uroksen elinaikainen maksimipentuemäärä on 4 pentuetta tai 25 jälkeläistä (n. 5 % sukupolvesta). Rotujärjestön lehdessä julkaistaan kaikkien yhdistelmien sukusiitosprosentit. Sen lisäksi kotisivujen pentulistan yhdistelmistä julkaistaan 10 sukupolven sukusiitosprosentti. Lehdessä on	Keskimääräinen sukusiitosprosentti on koko tarkastelukautena pysynyt alle 6,25 %. Tarkastelukautena on kuitenkin syntynyt 17 pentuetta, joiden sukusiitosprosentti ylittää 6,25 %. Näiden pentueiden osuus on 23 % kaikista pentueista. Tarkastelukaudella ei ole urosta jolla olisi yli 25 pentua tai 4 pentuetta. Yksi yhdistelmä on uusittu.

	<p>julkaistu artikkeleita monimuotoisuudesta ja sukusiitoksesta, ja seurattu eri kenneleiden sukusiitosprosentteja.</p>	
<p>Käyttäytyminen ja luonne</p> <p>Afgaanien luonteet halutaan säilyttää hyvinä. Aggressiivisuuden tai arkuuden aiheuttamia ongelmia ei saa esiintyä. Jalostukseen tulee käyttää vain terveitä koiria, joilla on hyvä hermorakenne ja rodunomainen toimintakyky.</p>	<p>Luodaan afgaanin ihanneluonneprofiili.</p> <p>Luonteita seurataan säännöllisillä luonnetesteillä.</p> <p>Terveyskyselyissä kartoitetaan myös luonnetta koskevia tietoja.</p> <p>Jäsenille on järjestetty Katriina Tiiran webinaari 'Koiran käyttäytyminen ja persoonallisuus' vuonna 2020. Webinaarista julkaistiin artikkeli rotujärjestön lehdessä.</p>	<p>Käyttäytymisen ihanneprofiili on jätetty Kennelliitolle elokuussa 2024.</p> <p>Vuonna 2017 järjestettiin yksi luonnetesti, johon osallistui 10 afgaania.</p> <p>Terveyskyselyssä kartoitettiin luonteita: 90 % vastaajista oli tyytyväisiä koiriensa luonteisiin. 9,7 % koirista ilmoitettiin olevan joskus tai jossain tilanteissa aggressiivisia ihmisiä kohtaan, 2,5 % joskus tai jossain tilanteissa aggressiivisia muita koiria kohtaan. 25 % osoitti joskus tai jossain tilanteissa arkuutta, 10 % eroahdistusta.</p>
<p>Terveys ja lisääntyminen</p> <p>Rodun terveydentila halutaan säilyttää hyvänä. Tavoitteena on kerätä tietoa afgaanien terveydestä jatkuvasti ja kattavasti ja välittää sitä kasvattajille ja rodun harrastajille. Silmätutkimusten tulee jatkua kattavina niin, että afgaaneista silmätarkastetaan vähintään 50 % ja kaikkien pentueiden vanhemmat on silmätarkastettu. Tavoitteena on, että 50 %:lla jalostukseen käytetyistä koirista on kuvattu lonkka- ja kyynärnivelet. Tavoitteena on kerätä tietoa myös afgaanien sydänterveydestä.</p>	<p>Terveyskysely järjestettiin vuosina 2019 ja 2022, ja yhteenveto julkaistiin rotujärjestön lehdessä.</p> <p>Rotujärjestö tukee taloudellisesti luustokuvauksia, sydänultraa, kurkunpään tutkimuksia sekä ruuminavauksia.</p> <p>Vuonna 2023 järjestettiin Anu Lappalaisen webinaari perinnöllisistä nivel- ja selkäsairauksista.</p> <p>Kasvattajakysely toteutettiin vuonna 2012 ja julkaistiin vuonna 2013 rotujärjestön lehdessä. Tämän jälkeen yritettiin kerätä tietoa kasvattajille suunnatulla nettilomakkeella. Kovin kattavaa tietoa sillä ei kuitenkaan saavutettu, koska lomake ei tavoittanut kasvattajia toivotulla tavalla. Uuden kasvattajakyselyn luominen on siirtynyt vuodelle 2024.</p>	<p>Luustokuvausten määrä on lisääntynyt.</p> <p>Tarkastelukaudella rekisteröitiin 93 pentuetta. 88 % vanhemmista on silmäpeilattu. 21 % vanhemmista on luustokuvattu. Tarkastelukaudella on tehty 27 virallista sydänultraa.</p>
<p>Ulkomuoto ja käyttöominaisuudet</p> <p>Tavoitteena on rotumääritelmän mukainen afgaani, jonka rakenteessa ei ole liioiteltuja piirteitä. Rotu halutaan säilyttää sekä näyttelyihin että juoksukilpailuihin sopivana ilman, että se eriytyy näyttely- ja käyttölinjoihin. Tavoitteena on, että sekä koirien ulkomuodosta että käyttöominaisuuksista saadaan dokumentoitua tietoa kattavasti niin, että vähintään 50 %:lla</p>	<p>Jalostussuositus: molemmat vanhemmat ovat saaneet vähintään EH:n näyttelystä.</p> <p>Vuosittain on järjestetty erikoisnäyttely, ja 7 omaa juoksukilpailua. juoksutapahtumaa. Juoksukilpailujen yhteyteen on järjestetty epävirallisia luokkia ja juoksupäiviä käyttötulosten tietojen kartoittamiseksi.</p>	<p>Tarkastelukaudella syntyneistä koirista 52 %:lla on näyttelytulos.</p> <p>Tarkastelukaudella syntyneistä koirista n. 30 %:lla on juoksukoetus.</p> <p>Syntyneistä pentueista 96 %:lla vanhemmista on EH tai korkeampi näyttelyarvosana.</p>

<p>afgaaneista olisi ainakin yksi juoksukoetus ja vähintään 75 %:lla olisi ainakin yksi näyttelyarvostelu.</p>		<p>Syntyneistä pentueista 27 %:lla vanhemmista on juoksukoetus.</p> <p>Epäviraalisissa mastokokeissa (ns. möllimaastoissa) on uusia harrastajia päässyt tutustumaan lajiin.</p>
--	--	---

Jalostuspohjan tavoitteisiin ei päästy sukusiitosprosentin osalta. Sukusiitosprosentti on keskimäärin alle 6,25 %, mutta 17 pentuetta 93:sta ylittää silti 6,25 %.

Luonne ja käyttäytyminen. Afgaaneilla esiintyy jonkin verran aggressiivisuutta sekä ihmisiä että muita koiria kohtaan. Aggressiivisten koirien osuus on kuitenkin terveystutkimusten mukaan laskenut, eivätkä koiranomistajat koe sitä ongelmana. 10 % koirista osoittaa eroahdistusta ja 25 % jonkinasteista arkuutta. Luonteisiin on syytä kiinnittää jalostuksessa entistä enemmän huomiota.

Terveys ja lisääntyminen. Lähes kaikki jalostukseen käytetyt koirat on silmäpeilattu, ja vakavia diagnooseja saaneita koiria ei ole käytetty jalostukseen. Luustokuvattujen koirien määrä on tarkastelukauden lopussa noussut huomattavasti, ja jalostukseen käytetyistä koirista on n. 20 % luustokuvattu. Tämä on enemmän kuin tarkastelukauden afgaanikanta kokonaisuudessaan (n. 15 % tarkastelukauden koirista on luustokuvattu).

Ulkomuoto ja käyttöominaisuudet. Pandemian jälkeen on afgaanien osallistuminen kaikkiin tapahtumiin vähentynyt, ja näyttely- ja juoksukoetavoitteisiin ei päästy. Jalostuksessa käytetyt afgaanit ovat kuitenkin lähes poikkeuksetta käyneet näyttelyissä ja saaneet ainakin EH:n arvosanan. Jalostuksessa käytetyillä afgaaneilla on lähes 30 %:lla juoksukoetus, mikä on suunnilleen yhtä paljon kuin afgaanikannalla kokonaisuudessaan.

Jalostussuositusten ja PEVISA:n ajantasaisuuden arviointi

Jalostusvalinnat ovat kasvattajien vastuulla ja heidän päätettävissään. Afgaanikasvattajat ovat yleensä tehneet jalostusvalintansa itsenäisesti pyytämättä rotujärjestöltä jalostussuosituksia. SA-FA ei ylläpidä suositeltujen jalostusurosten luetteloita eikä suosittelu tai kiellä yksittäisiä jalostusyhdistelmiä. Rotuyhdistyksen tiedossa ei ole, että yhtään koiraa olisi jätetty jalostuksen ulkopuolelle rotujärjestön suositusten takia.

Rotujärjestön jalostussuositukset on viimeksi päivitetty vuonna 2024. Silmä tutkimussuosituksia muutettiin 21. maaliskuuta 2024 alkaen niin, että silmälausuntojen voimassaoloaika 3-7-vuotiaille koirille pidennettiin yhdestä vuodesta kahteen vuoteen. Alle kaksivuotiaiden silmälausuntojen voimassaoloaika pidennettiin 6 kuukaudesta 12 kuukauteen, ja yli 7-vuotiaiden silmälausuntojen voimassaoloaika kahdesta vuodesta lopullisesti voimassa olevaksi. Luustotutkimussuositukset muutettiin heinäkuun 2024 alusta alkaen niin, että molempien vanhempien kyynärät ja lonkat tulee olla kuvattu. Silmälausuntojen voimassaolon muutokset tehtiin yhteistyössä silmäeläinlääkärin kanssa. Luustokuvaussuositukset perustuvat tähän mennessä tehtyjen luustokuvausten tuloksiin, jotka erityisesti kyynärnivelen osalta ovat huolestuttavia. Muihin rotujärjestön suosituksiin ei rotujärjestö ole katsonut tarvetta tehdä päivityksiä.

Jalostustoimikunnan tavoitteena on järjestää vuonna 2024 kasvattajille PEVISA:an liittyvä kysely sekä toimittaa rotujärjestön jäsenkasvattajille PEVISA:sta kertova infopaketti. Syksyllä 2024 on tarkoitus järjestää jäsenkasvattajille kasvattajailta.

6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS

6.1 Jalostuksen tavoitteet

Jalostuspohja

Ongelmien ennaltaehkäisemiseksi pyritään turvaamaan mahdollisimman laaja geenipooli ja hidastamaan sukusiitosasteen kasvua. Tavoitteena on, että sekä keskimääräinen sukusiitosprosentti että yksittäisten yhdistelmien sukusiitosprosentti pysyisi alle 6,25 %. Jotta perinnöllistä vaihtelua säilyy tehokkaimmin, on tavoitteena että isä/emä -suhde pysyy lähellä yhtä. Tavoitteena on, että yhdistelmiä ei uusita.

Luonne, käyttäytyminen

Jalostukseen tulee käyttää vain terveitä koiria, joilla on hyvä hermorakenne ja rodunomainen toimintakyky, ilman liiallista pehmeyttä ja arkuutta. Ihanneluonteen löytämiseksi luodaan afgaanien ihanneluonneprofiili. Luonteita seurataan säännöllisillä luonnetesteillä sekä kartoitetaan terveyskyselyllä.

Terveys ja lisääntyminen

Tavoitteena on, että kaikki jalostukseen käytetyt yksilöt on sekä silmäpeilattu että lonkka- ja kyynärkuvattu. Populaatiotasolla on tavoitteena, että puolet kaikista rekisteröidyistä afgaaneista olisi sekä silmäpeilattu että luustokuvattu ainakin kyynärien ja lonkkien osalta.

Lisääntymiseen liittyvien tietojen kartuttamiseksi on tavoitteena, että kasvattajat täyttäsivät kasvattajakyselyn jokaisen pentueen kohdalla.

Ulkomuoto ja käyttöominaisuudet

Tavoitteena on, että sekä koirien ulkomuodosta että käyttöominaisuuksista saadaan dokumentoitua tietoa kattavasti niin, että vähintään 50 %:lla afgaaneista olisi ainakin yksi juoksukoetulos ja vähintään 75 %:lla olisi ainakin yksi näyttelyarvostelu.

6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille

Suositukset jalostukseen käytettävien koirien ja yhdistelmien ominaisuuksista

SA-FA:n pentuvälityslistalle päästäkseen yhdistelmän tulee täyttää Suomen Kennelliiton jalostus- ja rekisteröintimääräykset, ja kasvattajan (kaikkien kennelnimen haltijoiden) tulee olla SA-FA:n jäsen. Ilmoituksen yhteydessä mainitaan täyttääkö yhdistelmä rotujärjestön jalostussuositukset tai miltä osin ne jäävät täyttymättä.

Rotujärjestön **jalostussuositukset** ovat:

- Pentueen molemmat vanhemmat on silmätarkastettu ennen astutusta, todettu perinnöllisen kaihin osalta terveiksi ja niillä on voimassaoleva silmätarkastuslausunto. Alle 3-vuotiaana saatu lausunto on voimassa 12 kk. 3- alle 7-vuotiaana saatu lausunto on voimassa 24 kk. 7-vuotiaana ja sitä vanhempana saatu lausunto on voimassa pysyvästi. Pakasteen osalta keräyksen ajankohdan sääntöjen mukaan, mikäli säännöt olivat sperman keräyksen aikaan löyhemmät.
- Luustokuvausten osalta pentueen molemmat vanhemmat on sekä kyynär- että lonkkakuvattu. Pakasteen osalta keräyksen ajankohdan sääntöjen mukaan, mikäli säännöt olivat sperman keräyksen aikaan löyhemmät. Muutos astuu voimaan alkaen 1.7.2024.
- Pentueen vanhemmat eivät ole isä ja tytär, emo ja poika, täyssisarukset tai puolisisarukset.

- Kumpikin pentueen vanhemmista on saanut näyttelyssä laatuarvostelussa vähintään arvosanan EH (erittäin hyvä). Ulkomaisilta koirilta, joiden kotimaassa ei ole käytössä laatuarvostelua, edellytetään sijoitus virallisessa luokassa tai muu vastaava näyttelytulos. Puuttuvan näyttelytuloksen voi korvata se, että koira on hyväksytty jalostustarkastuksessa.
- Yhdistykselle on toimitettu kopio ulkomaisessa rekisterissä olevan vanhemman rekisteritodistuksesta.
- Pentulistan tarkoituksena on välittää rekisteröityjä, puhdasrotuisia pentuja. Jos pentuetta ei ole rekisteröity neljän kuukauden ikään mennessä, pentulistalle lisätään maininta siitä, että pentue ei ole vielä rekisteröity. Suomen Kennelliiton koirankauppaehtojen mukaan kasvattajan on toimitettava rekisterikirja pennun ostajalle viimeistään kahden kuukauden kuluttua siitä, kun omistusoikeus on siirtynyt ostajalle.

Lisäksi SA-FA **suosittelee** seuraavia, kasvattajien kokemuksiin perustuvia **hyviä käytäntöjä**. Yhdistys ei valvo suositusten noudattamista, mutta ilmaisee niillä kantansa.

Terveys ja luonne

- Kasvattajat kiinnittävät erityistä huomiota jalostuskoirien luonteisiin. Arkaa tai aggressiivista koira ei tule käyttää jalostukseen.
- Sairasta koira ei käytetä jalostukseen, jos epäillään että sairaus voi olla perinnöllinen tai astuminen tai pentueesta huolehtiminen rasittaisivat koira sairauden vuoksi liikaa.
- Yhdistelmää, josta on syntynyt vakavasti sairas koira, ei tule uusia. Jos tehdään sitä sukutaulultaan läheisesti muistuttava yhdistelmä (esim. sama isä ja emon täyssisar), on käytettävä harkintaa ja selvitettävä, mitä kyseisen sairauden periytyvyydestä tiedetään.
- Ihanne on, että kaikki koirat silmätarkastettaisiin kaksi kertaa: ensimmäisen kerran noin 2-vuotiaina ja toisen kerran yli 4-vuotiaina. Jos koira tutkitaan vain kerran elämässään, olisi toivottavaa, että se on noin 4-vuotias mutta ei niin vanha, että ikämuutokset alkavat vaikeuttaa tulkintaa. Koiran silmän linssi alkaa terveilläkin koirilla samentua iän myötä jo neljän vuoden iästä alkaen.
- Jalostukseen käytettävät koirat ja niiden sisarukset silmätarkastetaan.
- Kilpirauhasen toiminta on hyvä tutkia ennen jalostuskäyttöä niiltä koirilta, joiden lähisuvussa on esiintynyt kilpirauhasen vajaatoimintaa.
- Jos koiralla ilmenee terveysongelmia (esim. silmänsairaus tai kilpirauhasen vajaatoiminta) jalostuskäytön jälkeen, sen jälkeläisiä on syytä seurata mahdollisimman kattavasti ennen niiden käyttöä jalostukseen.
- Kasvattajat kiinnittävät huomiota hammaspuutoksiin ja käyttävät harkintaa käyttäessään jalostukseen koiria, joilta puuttuu useita hampaita.
- Luuston terveyteen olisi syytä kiinnittää huomiota ja jalostuskoirien lonkat ja kyynärät kuvataan.

Sukusiitos ja geenipoolin laajuuden turvaaminen

- Jotta sukusiitosaste pysyy hallinnassa rodun tasolla, suositellaan kasvattajia noudattamaan Kennelliiton jalostusstrategian suosituksia.
- Geenipoolin laajuuden turvaamiseksi jalostuksessa ei tulisi uusia samoja yhdistelmiä.
- Uroksen jalostuskäytön suositeltava yläraja on sen elinaikana neljä Suomessa syntynyttä pentuetta tai 25 pentua (noin 5 % sukupolvesta).

Ikäsuositukset

- Nartun tulisi synnyttäessään olla yli 2-vuotias ja lähempänä kolmea kuin kahta vuotta, jotta se

- on henkisesti ja fyysisesti riittävän kypsä ja sen terveydestä on ehditty saada tietoa.
- Kun kyseessä on siitosuros, jonka taustoja kasvattaja ei tarkasti tunne (esim. tuontiuros), tulisi välttää sen käyttöä hyvin nuorena. Tällöin uroksen tulisi pentujen syntyessä mieluiten olla täyttänyt 2 vuotta, jotta sen terveydestä ja muista ominaisuuksista on ehditty saada tietoa.
 - Urosta ei tulisi käyttää jalostukseen yhtä pentuetta enempää ennen kuin sen jälkeläiset ovat siinä iässä, että niiden terveydestä ja muista ominaisuuksista on saatu tietoa.
 - Jos käytetään jalostukseen iäkästä narttua (erityisesti ensisynnyttäjänä), on pyrittävä kaikin keinoin varmistamaan, että se on hyvässä fyysisessä kunnossa.

Ulkomuoto ja käyttöominaisuudet

- Pentueen vanhemmat ovat ulkomuodoltaan erinomaisia ja rotumääritelmän mukaisia.
- Koiraa, jolla on vakava rakenne- tai ulkomuotovirhe, ei suositella käytettäväksi jalostukseen.
- Pentueen vanhempien käyttöominaisuuksia on mahdollisuuksien mukaan testattu juoksukilpailuissa tai juoksuharjoituksissa.

Suositus yksittäisen koiran maksimijälkeläismäärälle

Suosittelaa, että jalostukseen käytetyllä koiralla olisi korkeintaan 25 jälkeläistä. Nartulla ei suositella teetettävän yli kolmea pentuetta geenipoolin laajuuden turvaamiseksi.

6.3 Rotujärjestön toimenpiteet

Jalostuspohja

Järjestetään webinaari/seminaari pienen geenipoolin jalostamisesta.

Lehdessä julkaistaan monimuotoisuutta ja populaatiogenetiikkaa koskevia asia-artikkeleita Rotujärjestön lehdessä julkaistaan kaikkien yhdistelmien sukusiitosprosentit. Sen lisäksi kotisivujen pentulistan yhdistelmistä julkaistaan 10 sukupolven sukusiitosprosentti.

Käyttäytyminen ja luonne

Järjestetään käyttäytymisen jalostustarkastuksia sekä luonnetesti.

Järjestetään koiran käyttäytymistä ja persoonallisuutta koskevia luentoja/webinaareja.

Luodaan afgaanien ihanneluonneprofiili.

Kartoitetaan afgaanien luonteita terveystarkastuksen avulla.

Terveys ja lisääntyminen

Järjestetään luento/webinaari koiran kivusta.

Kartoitetaan afgaanien terveyttä terveystarkastuksen avulla.

Kartoitetaan afgaanien lisääntymistä kasvattajakyselyn avulla.

Jatketaan kasvattajien kanssa keskustelua Pevisasta.

Jalostussuositus: molemmat vanhemmat on sekä kyynär- että lonkkakuvattu.

Käyttöominaisuudet

Järjestetään vuosittain SA-FA:n maastomestaruus ja ratamestaruus joko omina kisoina tai toisen kerhon järjestämien kisojen yhteydessä.

Järjestetään juoksupäiviä missä uudet harrastajat pääsevät tutustumaan juoksulajeihin, jotta saadaan enemmän koiria kilpailemaan.

Järjestetään epävirallisia kilpailuja käyttöominaisuuksien kartoittamiseksi.

Ulkomuoto

Jalostussuositus: molemmat vanhemmat ovat saaneet vähintään EH:n näyttelystä. Luodaan ulkomuodon ihanneprofiili.

Järjestetään ulkomuodon jalostustarkastus

Järjestetään vuosittain erikoisnäyttely, johon kutsutaan rodun kasvattajatuomari.

Järjestetään näyttelyharjoituksia, jotta kynnyksen osallistua näyttelyihin olisi pienempi.

Järjestetään turkinhoito- ja näyttelyviimeistelyiltoja.

6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin

Rodun jalostuksen suurimmat uhat ja mahdollisuudet

Uhat	Mahdollisuudet
<p><i>Populaatio</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Geenipooli supistuu niin, että sairauksia aiheuttavien geenien vaikutus tulee esiin - Yleinen sukusiitosdegeneraatio (mm. vastustuskyvyn heikkeneminen, koon ja pentuekoon pieneneminen) - Populaatio jakautuu näyttely- ja käyttölinjoihin - Rekisteröintimäärät laskevat - Alkuperämaatuonteja pidetään rumina, eikä niiden avulla hyödynnetä geenipoolin laajentumismahdollisuutta 	<p><i>Populaatio</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Afgaanikannan laajalla jalostuskäytöllä hidastetaan sukusiitosta - Rotujärjestö kykenee tuottamaan tietoa ja valistusta, jonka kasvattajat omaksuvat ja ottavat jalostusvalinnoissa huomioon - Käytetään myös ns kotikoiria, jotka nyt jäävät jalostuskäytön ulkopuolelle - Hyödynnetään kansainvälistä yhteistyötä - Alkuperämaatuonnit mahdollistavat geenipoolin laajentamista
<p><i>Terveys</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Tiedon puute rodussa esiintyvistä sairauksista - Sairauksien, erityisesti immuunivälitteisten sairauksien tai muiden perinnöllisistä pidettyjen sairauksien yleistyminen - Ulkomuodon jalostaminen terveen rakenteen kustannuksella - Luusto-ongelmien yleistyminen 	<p><i>Terveys</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Kasvattajat ja harrastajat antavat avoimesti tietoa koiriensa terveydestä - Terveyskysely toteutetaan säännöllisesti, ja koirien omistajat osallistuvat siihen kattavasti - Sairauksien periytymistavoista pystytään hankkimaan tietoa, jonka kasvattajat omaksuvat ja ottavat jalostusvalinnoissa huomioon - Käytetään tuontikoiria ja pakasteita (vanhojen linjojen käyttö)
<p><i>Luonne</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Luonteisiin ei kiinnitetä riittävästi huomiota jalostusvalinnoissa - Pitovaikeudet lisääntyvät ja koiria lopetetaan - Aggressiivinen käytös aiheuttaa vammoja ihmisille tai muille koirille, eroahdistus aiheuttaa vahinkoa omaisuudelle ja vaikeuttaa koiranpitoa 	<p><i>Luonne</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Hyväluonteisia koiria arvostetaan jalostusvalinnoissa - kasvattajat ja harrastajat antavat avoimesti tietoa koiriensa luonteista - Koirien omistajat osallistuvat kattavasti luonnetesteihin, terveystarkastuksiin tai muihin tilaisuuksiin, joissa kerätään tietoa koirien luonteista
<p><i>Käyttöominaisuudet</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Yksipuolinen kiinnostuneisuus harrastuksiin ja entistä suuremman menestyksen hakeminen näyttelyissä ja juoksukilpailuissa - Eriytyminen näyttely- ja käyttölinjoihin, jolloin geenipooli kapenee 	<p><i>Käyttöominaisuudet</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Juoksuharrastuksen lisääntyminen - Kilpailujen ja harjoitusmahdollisuuksien lisääntyminen - Monipuolisuus
<p><i>Ulkomuoto</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Tuomarit palkitsevat näyttävää olemusta, vaikka rakenne olisi virheellinen - Näyttävyyden tai nopeuden tavoittelusta johtuvien rakennevirheiden yleistyminen 	<p><i>Ulkomuoto</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Kasvattajat perustavat jalostusvalintansa rotumäärittelyn mukaiseen ulkomuotoon pitämättä näyttelyvoittojen määrää ratkaisevana

<ul style="list-style-type: none"> - Virheellisen rakenteen aiheuttamat kivut ja vaivat yleistyvät - Koiran esineellistäminen kilpailuvälineeksi - Kauneutensa vanki; turkinpölvä rajoittaa koiramaista elämää - Kasvatustyö menee näyttelyt edellä, näyttelyissä menestyvä ulkonäkö on edelleen ratkaiseva tekijä geenipoolin, terveyden, luonteen, maltillisen rakenteen ja käyttöominaisuuksien kustannuksella 	<ul style="list-style-type: none"> - Kasvattajat kiinnittävät huomiota turkin laatuun ja määrään, sekä myös helppohoitoisuuteen
---	--

6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta

Vuosi	Tehtävä tai projekti
2025	<ul style="list-style-type: none"> • Järjestetään webinaari/ pienen geenipoolin jalostamisesta • Kootaan ja julkaistaan kasvattajakysely • Järjestetään käyttäytymisen jalostustarkastus • Luodaan luonnetestin ihanneluonneprofiili • Jatketaan kasvattajien kanssa keskustelua Pevisasta • Luodaan ulkomuodon ihanneprofiili • Järjestetään ulkomuodon jalostustarkastus
2026	<ul style="list-style-type: none"> • Järjestetään webinaari/luento koiran kivusta • Järjestetään webinaari/luento koiran käyttäytymisestä
2027	<ul style="list-style-type: none"> • Tehdään terveystarkastus terveyden ja luonteiden kartoittamiseksi • Järjestetään käyttäytymisen jalostustarkastus
2028	<ul style="list-style-type: none"> • Järjestetään luonnetesti luonteiden kartoittamiseksi • Kootaan ja julkaistaan kasvattajakysely • Järjestetään kasvattajailta
2029	<ul style="list-style-type: none"> • Järjestetään webinaari populaatiogenetiikasta • Päivitetään jalostuksen tavoiteohjelma
Vuositteittain tarkastelukauden aikana	<ul style="list-style-type: none"> • Järjestetään erikoisnäyttely • Järjestetään maasto- ja ratamestaruuskilpailut, joko omina kilpailuina tai muiden kerhojen kilpailujen yhteydessä • Järjestetään juoksupäivä ja epävirallisia kilpailuja

Jatkuvasti ylläpidettävä	<ul style="list-style-type: none"> • Tiedon tuottaminen: Rekisteröintitietojen ja sukusiitosprosenttien julkaiseminen, luonnetta koskevien huomautusten julkaiseminen näyttelyarvosteluista, terveystarkastustulosten julkaiseminen, kuolinaika- ja kuolinsyytilastojen tallennus sekä sairauksia koskevien ilmoitusten vastaanottaminen. • Tuetaan terveystutkimuksia, jotta terveystietoa saadaan lisää (lonkka-, kyynär-, niska-, olkanivel-, ja selkävaukset, kurkunpään halvauksen tutkimukset, sydänultraus, ruumiinavaukset)
--------------------------	---

JTO:n ja PEVISA:n vaikutuksen seuraaminen

JTO:n seuranta toteutetaan vuosittain tehtäväkohtaisesti arvioiden. Tarkastelukauden lopussa arvioidaan strategian toteutuminen kokonaisuudessaan. Jäsenistön osallistumista strategian toteuttamiseen ja arviointiin pyritään vahvistamaan erilaisin osallistavin keinoin, kuten yhteisillä tapahtumilla, kyselyillä ja kartoituksilla sekä palautteiden keräämisellä.

7. LÄHTEET

- <https://kilpailut.suomenvinttikoiraliitto.fi/index.php>
- KoiraNet: <https://jalostus.kennelliitto.fi/frmEtusivu.aspx?R=228>
- <http://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-jalostus/tietoa-jalostuksen-tueksi/tehollinen-populaatiokoko>
- <https://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-jalostus/tietoa-jalostuksen-tueksi/perinnollinen-monimuotoisuus-ja-jalostuspohja>
- <https://www.thekennelclub.org.uk/media/5698/10-yearly-breeds-stats-hound.pdf>
- https://hundar.skk.se/avelsdata/Flikar.aspx?sida=Ras_info&id=1
- <https://www.kennelliitto.fi/perinnolliset-sairaudet-ja-koiran-hyvinvointi/yleisimmat-silmasairaudet>
- <https://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-terveys/perinnolliset-sairaudet-ja-koiran-hyvinvointi/kyynarnivelen-kasvuhairiot>
- <https://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-terveys/perinnolliset-sairaudet-ja-koiran-hyvinvointi/lonkkanivelen-kasvuhairio>
- <https://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-terveys/koiran-terveystutkimukset/olkanivelen-oc>
- www.ofa.org

8. LIITTEET

Liite 1 Rotumääritelmä

FCI:n numero: 228

Hyväksytty: FCI 6.9.2021 Kennelliitto 18.11.2021

AFGAANINVINTTIKOIRA

Alkuperämaa: Afganistan
Vastuumaa: Iso-Britannia

KÄYTTÖTARKOITUS: Vinttikoiria.

FCl:n LUOKITUS: Ryhmä 10 vinttikoirat, alaryhmä 1 pitkä- ja hapsukarvaiset vinttikoirat.
Käyttökoetulosta ei vaadita.

LYHYT HISTORIAOSUUS: Ensimmäiset afgaaninvinttikoirat tuotiin Britanniaan 1900-luvun alussa, ja yksi niistä, nimeltään Zardin, voitti näyttävästi vuoden 1907 Crystal Palacen näyttelyn Lontoossa. Rotu tunnetaan myös nimellä "Tazi", mitä tukee sen yhdennäköisyys samanimisen venäläisen rodun kanssa. Afgaaninvinttikoiria kuuluu tyypillisiin vinttikoirarotuihin, joilla metsästetään ja joka tilaisuuden tullen lähtee ajoon. Kuten nimestäkin voi päätellä, rotu on kotoisin Afganistanin vuorilta. Nykyisin se on myös loisteliaa näyttelykoira, jossa aina tulee yhdistyä voima ja arvokkuus. Sillä on pitkä silkinen karva ja itämainen ilme.

YLEISVAIKUTELMA: Olemus kuvastaa vahvuutta ja arvokkuutta yhdistyneenä nopeuteen ja voimaan. Pää on ylväästi koholla.

KÄYTTÄYTYMINEN / LUONNE: Itämainen ilme on rodulle tyypillinen. Afgaaninvinttikoiria katsoo suoraan ihmiseen ja ikään kuin hänen läitseen. Koira on arvonsa tunteva ja pidättyväinen, luonteessa on myös tietynlaista kiihkeyttä.

PÄÄ

Kallo: Pitkä, ei liian kapea, sopusuhtainen, niskakyhmy on selvä. Päälaki on pitkän karvan peittämä.

Otsapenger: Vähäinen.

Kirsu: Mieluiten musta, maksanruskea hyväksytään vaaleilla yksilöillä. Kuono-osa: Pitkä; leuat ovat vahvat.

Leuat / hampaat / purenta: Leuat ovat voimakkaat. Täydellinen, säännöllinen ja täysihampainen leikkaava purenta, ts. alaleuan etuhampaat koskettavat kevyesti yläleuan etuhampaiden takapintaa; hampaat ovat suorassa kulmassa leukoihin nähden. Tasapurenta sallitaan.

Silmät: Mieluiten tummat, mutta kullanruskeatkin voidaan sallia; vaikuttavat lähes kolmiomaisilta, sisänurkasta ulkonurkkaan päin hieman ylöspäin viistot.

Korvat: Alas ja taakse kiinnittyneet, tiiviisti päänmyötäisesti riippuvat; pitkän, silkinhienon karvan peittämät.

KAULA: Pitkä ja vahva. Pään asento on ylväs.

RUNKO

Selkä: Vaakasuora, keskipitkä ja lihaksikas.

Lanne: Suora, leveä ja melko lyhyt.

Lantio: Hieman viisto. Sarvennaiset ovat melko korostuneet ja kaukana toisistaan.

Rintakehä: Kyhkyluut ovat kohtalaisen kaareutuneet, rintakehä on syvä.

HÄNTÄ: Ei liian lyhyt. Alas kiinnittynyt, hännänpäässä on silmukka; niukasti hapsutusta. Häntä kohoaa koiran liikkeessä.

RAAJAT

ETURAAJAT:

Lavat: Pitkät ja viistot, taakse sijoittuneet, lihaksikkaat ja voimakkaat olematta raskaat.

Olkavarret: Pitkät ja viistot.

Kyynärpäät: Sivulta katsottuna sään kanssa samalla pystysuoralla linjalla, tiiviisti rungonmyötäiset, eivät sisä- eivätkä ulkokierteiset.

Kyynärvarret: Suorat ja vahvaluiset.

Välikämmenet: Pitkät ja joustavat.

Etukäpälät: Voimakkaat ja erittäin suuret, pitkät ja leveät, pitkän ja tiheän karvan peittämät. Kaarevat varpaat, päkiät tiiviisti maata vasten.

TAKARAAJAT:

Yleisvaikutelma: Voimakkaat, lonkasta kintereeseen hyvin pitkät, kintereet matalat.

Polvet: Hyvin kulmautuneet ja hyväasentoiset.

Takakäpälät: Pitkät, mutta eivät aivan yhtä leveät kuin etukäpälät. Pitkän ja tiheän karvan peittämät.

Kaarevat varpaat, päkiät tiiviisti maata vasten.

LIIKKEET: Sulavat, joustavat ja erittäin tyylikkää.

KARVAPEITE

Karva: Pitkää ja silkinhienoa kyljissä, kupeissa sekä etu- ja takaraajoissa. Täysikasvuisilla koirilla selkäkarva on lyhyttä ja ihonmyötäistä lavoista taaksepäin. Päälaella otsasta taaksepäin karva on pitkää ja silkinhienoa (topknot), kuono-osassa lyhyttä. Korvat ja raajat ovat runsaskarvaiset. Välikämmenet voivat olla lyhytkarvaiset (ns. peilit). Karvapeitteen tulee kehittyä luonnollisesti. Vähäisinkin turkin muotoileminen saksilla tai trimmauskoneella on kielletty.

Väri: Kaikki värit hyväksytään, kuitenkin isot valkoiset merkit päässä tai valkoinen kaulus ovat vakava virhe.

KOKO:

Ihannesäkäkorkeus: Urokset: 68–74 cm, Nartut 63–69 cm.

VIRHEET: Kaikki poikkeamat edellä mainituista kohdista luetaan virheiksi suhteutettuna virheen vakavuuteen ja sen vaikutukseen koiran terveyteen ja hyvinvointiin.

HYLKÄÄVÄT VIRHEET:

- Aggressiivisuus tai voimakas arkuus
- Selvästi epänormaali rakenne tai käyttäytyminen

HUOM. Uroksilla tulee olla kaksi normaalisti kehittynyttä kivistä täysin laskeutuneina kivespussiin. Jalostukseen tulee käyttää vain toiminnallisesti ja kliinisesti terveitä, rakenteeltaan rodunomaisia koiria.

Liite 2 Terveyskyselyn yhteenveto

Terveyskysely 2022 - yhteenveto julkaistu Afgaani-Afghanen lehdessä 1/2023

Vuoden 2022 lopulla toteutettiin SA-FA:n viides terveystarkastus, tällä kertaa vain kolmen vuoden välillä edelliseen, joka tehtiin 2019. Vuoden 2023 aikana tehdään afgaanien jalostuksen tavoiteohjelmaan päivitys, joten terveystarkastuksen tuoma in- formaatio oli paikallaan kerätä jälleen. Kysely kohdennettiin nyt niille afgaaneille, jotka ovat syntyneet vuonna 2010 tai sen jälkeen, ja vastausten määrä ylitti odotukset ja ensimmäistä kyselyä (2004) lukuunottamatta aikaisempien kyselyiden vastausmäärät.

Kyselyyn saatiin ilahduttavat 164 vastausta, joista 162 koiraa oli vastaushetkellä yli vuoden ikäisiä. Tämä vastaa noin 26 % vuosina 2010 - 2021 rekisteröidyistä afgaanista (aikavälillä on rekisteröity yhteensä 631 afgaania, mukana myös tuonnit). Alle vuoden ikäisiä oli kaksi, 1-3 v ikäisiä 40, 3-8 v ikäisiä 72, 8-12 v ikäisiä 44, ja kuusi oli jo täyttänyt 12 vuotta. Edelliseen, vuoden 2019 kyselyyn tuli vastauksia 73 kappaletta (noin 13 % rekisteröinneistä), ja vuoden 2014 kyselyyn 130 kappaletta. Uusimman kyselyn koirista oli 1/3 mukana myös

vuoden 2019 kyselyssä, ja 10 %:sta kyselyn koirista oli annettu näyte Hannes Lohen geenitutkimusryhmälle, mikä määrällisesti suunnilleen vastaa vuoden 2019 kyselyä (2022 17 kpl, 2019 14 kpl).

Kyselyn koirista oli elossa 145. Tavallisin kuolinsyy olivat erilaiset kasvaimet, 37 % (7 kpl) koirista oli lopetettu tämän takia. Peräti kolme koiraa oli lopetettu aggressiivisuuden vuoksi, kaksi sydänon- gelmien vuoksi (toinen dilatoivan kardiomyopatian vuoksi ja toinen sydämen vajaatoimintaepäilyn vuoksi). Yhden koiran kuolinsyy oli krooninen korvatulehdus. Myös edellisen kyselyn mukaan olivat kasvainsairaudet tavallisin kuolinsyy.

SILMÄT

Silmätarkastuksessa oli käynyt 74 koiraa, joista 46 yli neljän vuoden ikäisenä. Tämä on hiukan alle puolet koirista, mikä suunnilleen vastaa edellistä kyselyä. Tarkastuksissa oli ilmennyt kahdeksan sarveiskalvon dystrofia -tapaus, kaksi kaihia, joista toinen vähämerkityksellinen, ja yksi distichiasis-tapaus. Sarveiskalvon dystrofia -tapaukset olivat kaikki lieväasteisia. Lisäksi kuusi koiraa oli kärsinyt silmätulehduksesta ja yksi kuivasilmäisyydestä. Kaksi koiraa oli sokeutunut, toinen diabeteksen seurauksena, toisen syytä ei ilmoitettu. Valkoista vilk- kuluomea esiintyi 14 %:lla koirista, mikä vastaa edellistä kyselyä.

Vertailun vuoksi voidaan laskea, että vuosina 2010-2020* Suomessa on tutkittu yhteensä 242 afgaania, mikä on noin 42 % tuona ajanjaksona rekisteröidyistä afgaaneista. Terveyskyselyn antama informaatio vastaa siis hyvin koko ajanjakson tutkimusmääriä.

(Lähde KoiraNet) *Vuosina 2021-22 syntyneet eivät vielä kuulu ikänsä puolesta silmätarkastettaviin.

KORVAT

Kolme neljäsosaa koirista ei ollut koskaan tai vain kerran sairastanut korvatulehduksen, mikä on hieman vähemmän kuin edellisessä kyselyssä. 20 %:lla koirista oli ollut useampi korvatulehdus, mutta ei kuitenkaan usein, näitä oli vaan 5 %. Edellisessä kyselyssä oli vain yhdellä koiralla ilmoitettu krooninen korvatulehdus. Nyt näitä oli kaksi, mikä vastaa 1 % koirista. Lähes 1/4:lla koirista oli eritteitä korvissa, ja 20 %:lla hiivaa. Muutamalla koiralla oli sekä eritteitä että hiivaa korvissa. Useampi vastaaja ilmoitti, että hiiva tai eritteet olivat sidoksissa ruokintaan.

SUU JA HAMPAAT

Hammaspuutoksista ilmoitti vaan 4 % vastanneista, mikä on huomattavasti vähemmän kuin edellisessä kyselyssä. Kolmelta koiralta oli poistettu maitohampaista eläinlääkärillä, mikä vastaa edellisen kyselyn tuloksia. Kymmenellä koiralla oli purentavika (6 % vastanneista), näistä viidellä vino purenta, kolmella yläpurenta ja kahdella alapurenta. Tämä on selkeästi enemmän kuin edellisessä kyselyssä, jossa purentavikasta ilmoitti vaan 3 % vastanneista. Yli 2/3:lla koirista oli jonkin verran hammaskiveä. Lähes 30 %:lla ei ollut yhtään tai vain vähän hammaskiveä, mikä on hiukan enemmän kuin edellisessä kyselyssä. 11 koiralla oli runsaasti hammaskiveä. Näistä koirista useampi kärsi myös ikenien liikakasvusta, mikä hankaloittaa hampaiden hoitoa. 8 % koirista kärsi ientulehduksista, kolmen kohdalla oli täsmännetty, että kyse oli parodontiitista.

VIRTSAELIMET

Suurimmalla osalla koirista ei ollut ongelmia sisäsiisteyden kanssa. Edellisessä kyselyssä oli melkein neljänneksellä koirista mainittu sisäsiisteysongelmia pentuajan jälkeen, mutta määrä oli nyt kutistunut 12 %:iin. Pidätyskyvyttömyyttä ja virtsatieulehduksia esiintyi vaan muutamalla, ja yhdellä oli pidätyskyvyttömyyttä lääkityksen seurauksena. Myös anaalirauhaset tyhjenevät useimmiten itsestään; vain kahden koiran anaalirauhaset joudutaan tyhjentämään säännöllisesti.

TASSUT JA KYNNET

Edellisessä kyselyssä oli joka kymmenennellä afgaanilla ollut jokin tassuvaiva, ja määrä oli pysynyt uusimmassa kyselyssä suunnilleen samana (12 %). Pääasiallisia syitä olivat - kuten edellisessä kyselyssäkin - erilaiset tapaturmat (5 %), kynsivallin tulehdukset (4 %) sekä muutamalla koiralla ihottuma tai atopia. Kahdella koiralla oli amputoitu varvas kasvaimen takia, yhdellä nivelsidevamman takia. Yhdellä koiralla oli ollut limapussin tulehdus kynärpäessä.

TUKI JA LIIKUNTAELIMET

Suurimmalla osalla koirista ei ollut ilmennyt tuki- ja liikuntaelin- ongelmia (71 %), mikä on hiukan vähemmän kuin edellisessä kyselyssä (77 %). Eniten raportoitiin ontumista (12 %) ja jäykkyyttä (9 %) sekä epämääräisiä selkä- ja niskakipuja (6 %). Kuudella koiralla oli ollut jonkinlainen murtuma. Nivelrikkoo löytyi 5 %:lla koirista (seitsemällä kyynärnivelessä, kahdella lonkissa, yhdellä varpaissa). Yhteensä 16 koiran kohdalla tuki- ja liikuntaelinten ongemiin oli syynä tapaturma. Muita mainittuja syitä olivat kasvuhäiriö, pentuajan rasisusvamma/venähdys, lihasjumit. Yhdellä koiralla oli eturistidevamma, ja yhdellä koiralla immunologinen moniniveltulehdus.

TURKKI JA IHO

Tässä kyselyssä kysyttiin ensimmäistä kertaa koirien turkinlaadusta. Puolet vastasi, että koiralla on keskiverto turkki, yksi kolmasosa että koiralla on runsas turkki, ja 16 % että niukka turkki. 37 % vastanneista kuvasi koiransa turkinlaadun silkkisenä, 17 % villavana, 2 % pumpulisena ja 1 % pehmeänä.

Varsinaista allergiaa ja atopiaa oli edellisissä kyselyissä löytynyt 5 %:lla (2019) ja 12 %:lla (2014). Tämän kyselyn mukaan 9 %:lla oli ruoka-aineallergia tai atopia. Parilla koiralla oli ripulia tai herkkävatsaisuusongelmaa. Pahimmin allergioista kärsivät koirat (3 kpl, 1,8%) eivät pystyneet syömään mitään tavallista lihaa kuten kanaa, possua, nautaa tai kalaa. Vilja tai vehnä mainittiin lihojen lisäksi allergian aiheuttajina.

MUUT SAIRAUDET

Aivan kuten edellisessäkin kyselyssä, vastasi nyt 80 % että koiralla ei ole ollut muita sairauksia. Ylivoimaisesti tavallisin muu sairaus oli syöpä ja kasvaimet, joista oli kärsinyt 10 % koirista. Tavallisin kasvain oli nisäkasvain (5 kpl). Kilpirauhasen kasvaimia raportoitiin kaksi kappaletta, muut olivat yksittäisiä erilaisia kasvainmuotoja. Ruoansulatusongelmia löytyi 3,6 %:lla ja sydänvikaa 3 %:lla. Ruoansulatusongelmina mainittiin IBD, suolistotulehdukset sekä paksusuolen toiminnallinen vaiva. Sydänsairauksina mainittiin trikuspidaalivuoto, lievä oikean eteisen laajentuma, keskitasoinen pulmonaalistenoosi, iso eteisväliseinämäreikä, dilatoiva kardiomyopatia sekä lievä sydänlihaksen rappeuma. Kolme koiraa (1,8 %) kärsi närästyksestä, ja saman verran kilpirauhasen vajaatoiminnasta. Muunlaisia vaivoja mainittiin vain yksittäisillä koirilla: aivojen atrofia, mahalaukun ja pernan kiertymä, autoimmuunisiaraus, sokeritauti, kurkunpään halvaus ja oireeton haimatulehdus.

LUONNE

Yli 90 % vastanneista oli tyytyväisiä koiransa luonteeseen. Tämä on hiukan vähemmän kuin edellisessä kyselyssä, jossa 99 % vastanneista oli tyytyväisiä. Suurin osa koirista (90 %) ei ole aggressiivisia ihmisille. Joillekin ihmisille tai joskus aggressiivisia on 9,7 % niistä koirista, jotka reagoivat ihmisiin, ja vain yhden kohdalla vastattiin että on aggressiivinen ihmisille. Kokonaista 30 % koirista on joskus aggressiivisia toisia koiria kohtaan, tai joillekin tietyille koirille, mikä on hiukan vähemmän kuin edellisessä kyselyssä. Neljän koiran kohdalla vastattiin että on aggressiivinen koirille. Arkuutta ilmeni 25 %:lla koirista, mikä on hiukan enemmän kuin edellisessä kyselyssä.

60 % koirista oli tullut kotiinsa alle kolmen kuukauden ikäisenä pentuna tai syntynyt siinä kodissa jossa edelleen asuu. Kodinvaihtajia oli 20 kpl eli 12 %. Vajaa 10 % (15 kpl) kärsi eroahdistuksesta, mikä on hiukan enemmän kuin edellisessä kyselyssä. Näistä kolme oli kodinvaihtajia, joten mitään yhteyttä kodinvaihtajuuden ja eroahdistuksen välillä ei voida vetää.

Kohdassa, jossa sai vapaasti kuvailla koiran luonnetta oli moni vastannut rodunomainen. Tämä on hieman hankala vastaus, sillä eri ihmiset pitävät eri ominaisuuksia rodunomaisina. Koska suurin osa vastanneista oli tyytyväisiä koiransa luonteeseen, olivat tavallisimmat adjektiivit hyvin myönteisiä: kiltti, iloinen, leikkisä. Mainittiin myös sellaisia adjektiiveja, jotka riippuen siitä mitä koiralta halutaan, voivat olla myönteisiä tai kielteisiä: rauhallinen, vilkas, vietikäs, temperamenttinen. Muutama vastaus oli selvästi kielteinen: terävä, reaktiivinen, hieman terävä, erittäin arka, arka, epävarma. Jonkin verran varautuneita koiria löytyi, samoin jonkin verran pehmeiksi luokiteltuja koiria. Suurin osa kuitenkin kuvaili koiraansa myönteisillä sanoilla, mikä on luonnollista, kun lähes kaikki olivat tyytyväisiä koiransa luonteeseen.

Vain 19 koiraa (12 %) oli käynyt luonnetestissä, mikä on selvästi vähemmän kuin edellisessä kyselyssä. SA-FA

ei ole pitkään aikaan järjestänyt omaa luonnetestiä, mikä voi vaikuttaa määrän laskuun. Ilahduttavaa on, että kolmasosa vastanneista kuitenkin oli kiinnostunut viemään koiransa luonnetestiin.

UROKSET

Kyselyvastauksia saatiin 72 uroksesta, joista 12 oli käytetty jalostukseen. Suurimmalla osalla, peräti 70 %:lla, ei ollut mitään sukupuoleen liittyviä ongelmia. Eturauhasvaivoista oli kärsinyt 12 urosta (16 %), näistä kolme oli kastroitu vaivojen takia. Muina sukupuoleen liittyvinä ongelmina mainittiin yliseksuaalisuus neljän uroksen kohdalla, kivesvika niin ikään neljän uroksen kohdalla sekä yksi hedelmättömän uros. Kymmenen urosta oli kastroitu, neljä eturauhasvaivojen takia, kaksi kivesvian takia, kaksi koska asuvat sekalaumassa ja yksi yliseksuaalisuuden vuoksi. Yhden kohdalla ei mainittu syytä. Näistä kymmenestä uroksesta jotka oli kastroitu, muuttui turkki yhdeksällä.

NARTUT

Narttuja koskevia vastauksia saatiin 92, ja niistä 16 oli käytetty jalostukseen. Lähes 80 %:lla oli säännöllinen kiima, ja vain 13 %:n kohdalla mainittiin epäsäännöllinen kiima. Tavallisin aika ensimmäiselle kiimalle oli yhden ja kahden vuoden välillä, yli 70 % nartuista kuului tähän ryhmään. 17 % nartuista oli saanut ensimmäisen kiiman alle vuoden ikäisenä, ja 11% kaksi vuotta täyttäneenä. Kahdeksalla nartulla oli kiimaväli lyhyempi kuin 6 kk, viidellä 12 kk tai enemmän. Tavallisin kiimaväli oli 7-10 kk. Suurimmalla osalla nartuista oli joko lieviä valeraskausoireita tai ei ollenkaan, nel-

jäsosalla oli runsaat oireet, mikä vastaa edellisen kyselyn tuloksia Tavallisinta olivat maidon erityis ja käytöksen muutokset, kymmenen narttua myös hoiti ”pentuja”.

20 narttua oli steriloitu, mikä on selvästi vähemmän kuin edellisessä kyselyssä. Kolme tapausta kohtutulehduksen tai sen epäilyn takia, kuusi valeraskausoireiden takia, neljä käytöksen takia ja seitsemän erilaisten hormoniongelmiä, kasvainten tai muiden ongelmien vuoksi. Kolme nartuista ei muuttanut steriloinnin jälkeen lainkaan, kahdella muuttui luonne ja 14:lla turkki. Yhden nartun steriloinnin yhteydessä huomattiin penisluu vulvassa. Asiaa jäätettiin seuraamaan.

Emättimen väliseinän/emättimen epämuodostumien vuoksi oli tutkittu 15 narttua. Neljällä oli todettu eriasteisia väliseinämiä/kalvoja, 11 oli todettu terveeksi.

LOPPUPOHDINTA

Terveyskyselyiden suurin anti tuntuisi olevan se, että ne tuovat näkyville koiriemme arjen ja elämäntapa- ja elämäntilanteiden ja sen myötä sellaisia tapahtumia ja sairauksia, joita ei tilastoida esimerkiksi KoiranNetiin. Esille nousevat myös ne asiat,

jotka rodussa ovat hyvin. Kun vaikkapa yli 90 % omistajista on tyytyväisiä afgaaniensa luonteisiin, nähdään, että oikeat ihmiset ovat päätyneet oikean rodun pariin, ja kasvattajat siis onnistuneet löytämään kasvateilleen oikeat kodit. Myös yleissairauksien osalta rodun tilanne näyttää hyvältä.

Yhteenvetona voi todeta, että varsinaisesti isoja muutoksia aikaisempiin kyselyihin ei ilmennyt, mutta purentavikoja ja kornean dystrofiaa oli selvästi enemmän kuin aikaisemmissa kyselyissä. Silmätarkastuksiin olisi paikallaan panostaa enemmän ja näin saada lisää tietoa kornean dystrofian yleisyydestä. Vanha huolen aihe, perinnöllinen kaihi, sen sijaan näyttäisi pysyneen erinomaisesti hallinnassa.

Tuki- ja liikuntaelinten ongelmat eivät nousseet esiin tässä kyselyssä. Nivelrikkoo ja muita luustomuutoksia rodussa kuitenkin esiintyy, ja niitä onkin tärkeä seurata tutkimuksin ja yhteenvetotilastojen avulla.